

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ  
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА  
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ  
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

освітній ступень «Магістр»

на тему: **«Облік та оподаткування операцій  
щодо розрахунків з постачальниками у  
Товаристві з обмеженою відповідальністю  
«XXXXXXXXXX» Стрийського району  
Львівської області»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи Оп – 71з  
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

КУЛИК А.В.  
(Прізвище та ініціали)

Керівник: д.е.н., професор ГНАТИШИН Л. Б.  
(Прізвище та ініціали)

Рецензент: \_\_\_\_\_  
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**  
**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА**  
**ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ**  
**КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ**

Освітній ступень «Магістр»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»  
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Зав. кафедри \_\_\_\_\_  
(підпис)

«20» лютого 2024 року

**ЗАВДАННЯ**  
на кваліфікаційну роботу студентці

**КУЛИК АЛІНІ ВІТАЛІЇВНІ**

(прізвище, ім'я, по-батькові)

**1. Тема роботи «Облік та оподаткування операцій щодо розрахунків з постачальниками у Товаристві з обмеженою відповідальністю «XXXXXXXX» Стрийського району Львівської області»**

**Керівник роботи ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА БОГДАНІВНА, д.е.н., професор**  
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

**Затверджена наказом ЛНУП від «08» березня 2024 року № 171/К-С**

**2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи до «10» грудня 2024 року**

**3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність досліджуваного сільськогосподарського підприємства, Інтернет-джерела, методичні рекомендації**

**4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)**

ВСТУП

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРАХУНКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ
  - 1.1. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками
  - 1.2. Актуальні проблеми обліку та оподаткування розрахунків підприємства з постачальниками
  - 1.3. Методика формування облікової інформації щодо розрахунків з постачальниками
2. ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ
  - 2.1. Оцінка тенденцій змін рівня зобов'язань щодо розрахунків з постачальниками у ТзОВ «XXXXXXXX»
  - 2.2. Первинний та зведений облік розрахунків з постачальниками
  - 2.3. Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками

- 2.4. Особливості обліку ПДВ при розрахунках з постачальниками  
 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ  
 3.1. Вдосконалення договірних взаємовідносин як об'єкта обліку  
 3.2. Удосконалення облікової політики ТзОВ «XXXXXXXXX» в частині обліку розрахунків з постачальниками і ПДВ  
 3.3. Теоретичні підходи і практичні рішення щодо автоматизація обліку розрахунків з постачальниками та захисту облікової інформації
- ВИСНОВКИ  
 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

**5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки**

**6. Дата видачі завдання** «20» лютого 2023 року

**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи
	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі ДР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для дипломної роботи).	20.02.24-30.03.24 р.
	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	01.04.24 – 31.08.24 р.
	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Розробка питань з охорони праці та захисту населення. Розробка питань з охорони природи.	01.09.24 – 31.10.24 р.
	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику ДР; виправлення його зауважень; здача ДР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	01.11.24 – 25.11.24 р.
	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником ДР; виправлення зауважень у графічній частині).	26.11.24 – 10.12.24 р.

Студентка \_\_\_\_\_  
 (підпис)

КУЛИК А.В.  
 (прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) \_\_\_\_\_  
 (підпис)

ГНАТИШИН Л. Б.  
 (прізвище та ініціали)

УДК: 631.162:631.11(477.83)

Магістерська робота: 92 с. текстової частини, 22 рисунки, 12 таблиць, 38 літературних джерел.

«Облік та оподаткування операцій щодо розрахунків з постачальниками у Товаристві з обмеженою відповідальністю «XXXXXXXXX» Стрийського району Львівської області»

Кулик А.В. – Магістерська робота. Кафедра обліку та оподаткування – Дубляни, Львівський НУП, 2024.

Текстова частина охоплює вступ, три розділи, висновки і пропозиції, бібліографічний список.

В першому розділі розкривається економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками. Виділено актуальні проблеми, які виникають у цій сфері.

У другому розділі досліджується стан обліку розрахунків з постачальниками в сільськогосподарському підприємстві, вказується на недоліки, що мають місце. Розглядаються особливості податкового обліку при розрахунках з постачальниками і підрядниками.

Третій розділ присвячений покращенню організації обліку, зокрема удосконаленню облікової політики в частині обліку розрахунків з постачальниками і ПДВ. Обґрунтовано теоретичні підходи і практичні рішення щодо автоматизація обліку розрахунків з постачальниками та захисту облікової інформації.

На основі опрацювання теоретичного та практичного матеріалів зроблено відповідні висновки та пропозиції.

Ключові слова: бухгалтерський облік, оподаткування, постачальники, розрахунки, облікова політика, первинний облік, аналітичний облік, синтетичний облік, ПДВ, сільськогосподарське підприємство.

## **АНОТАЦІЯ**

У роботі досліджено сучасні особливості організації обліку та оподаткування розрахунків з постачальниками. Проаналізовано стан операційної діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства. Визначені та охарактеризовані елементи облікової політики з врахуванням методичних, управлінських та податкових завдань обліку поточної кредиторської заборгованості. Розглянуто облік розрахунків з постачальниками та з податку на додану вартість за умови подачі електронної податкової звітності. Обґрунтовано заходи для мінімізації загроз бухгалтерській інформації при кібератаках.

## **SUMMARY**

In the work the modern features of the organization of accounting of payments with suppliers are investigated. The operational activity of the studied enterprise is analyzed. Elements of accounting policy are defined and characterized with consideration of methodical, managerial and tax tasks of accounting of current accounts payable. The accounting of payments with suppliers and of value added tax, provided that electronic tax returns are submitted, is considered. Measures to minimize accounting information threats in cyberattacks are substantiated.

## ЗМІСТ

	стор
ВСТУП.....	8
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРАХУНКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	12
1.1. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками.....	12
1.2. Актуальні проблеми обліку та оподаткування розрахунків підприємства з постачальниками.....	20
1.3. Методика формування облікової інформації щодо розрахунків з постачальниками.....	27
2. ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ.....	32
2.1. Оцінка тенденцій зміни рівня зобов'язань щодо розрахунків з постачальниками у ТзОВ «XXXXXXXXXX».....	32
2.2. Первинний та зведений облік розрахунків з постачальниками.....	43
2.3. Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками.....	49
2.4. Особливості обліку ПДВ при розрахунках з постачальниками.....	63
3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ.....	71
3.1. Вдосконалення договірних взаємовідносин як об'єкта обліку.....	71
3.2. Удосконалення облікової політики ТзОВ «XXXXXXXXXX» в частині обліку розрахунків з постачальниками і ПДВ.....	74
3.3. Теоретичні підходи і практичні рішення щодо автоматизація обліку розрахунків з постачальниками та захисту облікової інформації.....	77
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	89

## ВСТУП

**Актуальність теми.** Організація розрахунків із постачальниками для сільськогосподарських підприємств є важливою через кілька ключових причин, які мають економічний, операційний та соціальний аспекти. Найперше ритмічні розрахунки з постачальниками сприяють економічній стабільності підприємства, підтримці фінансової репутації підприємства, що важливо для отримання кредитів, інвестицій та подальших партнерських взаємин із постачальниками. При цьому несвоєчасні розрахунки можуть призвести до штрафних санкцій, додаткових витрат або навіть розриву контрактів. Оскільки сільське господарство має сезонний характер, то затримки у постачанні матеріалів (насіння, добрив, техніки) через несплату можуть негативно вплинути на строки проведення агротехнічних заходів, що негативно вплине на операційну ефективність сільськогосподарського підприємства. Тому надійна співпраця з постачальниками забезпечує стабільне постачання продукції, що критично для безперервного виробництва.

Репутація сільськогосподарського підприємства як відповідального партнера може відкривати доступ до ексклюзивних продуктів або умов, забезпечуючи тим самим довгострокові взаємини із постачальниками. Так, постачальники часто пропонують знижки чи вигідніші умови тим клієнтам, які розраховуються вчасно.

Умови війни чи нестабільна економічна ситуація в Україні роблять розрахунки ще більш актуальними, оскільки будь-які затримки можуть мати значно серйозніші наслідки, включаючи дефіцит ресурсів для посівної чи збору врожаю. Тому для покращення розрахунків сільськогосподарських підприємств із постачальниками необхідно забезпечити: планування грошових потоків для врахування термінів платежів; використання систем автоматизації фінансового обліку, які нагадують про необхідність оплат; налагодження відносин із банками для отримання кредитних ліній на короткий термін; перехід на більш гнучкі форми розрахунків, такі як відтермінування платежів за домовленістю.

**Мета і завдання дослідження.** Метою кваліфікаційної роботи є розробка методико-практичних підходів щодо обліку та оподаткування розрахунків сільськогосподарських товаровиробників із постачальниками, а також напрацювання пропозицій щодо цифровізації розрахункових операцій.

Виконання сформульованої мети вимагає реалізації таких завдань:

- продемонструвати роль розрахунків з постачальниками у системі управління фінансами сільськогосподарського підприємства;
- окреслити актуальні проблеми обліку та оподаткування розрахунків сільськогосподарського підприємства з постачальниками;
- з'ясувати методика формування облікової інформації щодо розрахунків з постачальниками;
- виявити особливості обліку ПДВ при розрахунках з постачальниками;
- здійснити аналіз операційної діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства та виявити взаємозв'язок між станом обліку розрахунків з постачальниками та результативністю діяльності;
- розробити науково-практичні підходи до формування положень облікової політики щодо обліку та оподаткування розрахунків з постачальниками;
- підготувати пропозиції щодо цифровізації та захисту облікової інформації про розрахунки з постачальниками.

*Предметом дослідження* є організація та методика обліку і оподаткування розрахунків з постачальниками у сільськогосподарському підприємстві.

*Об'єктом дослідження* є розрахунки з постачальниками в товаристві з обмеженою відповідальністю «Галичани-Захід» Стрийського району Львівської області.

*Методи дослідження.* Дослідження щодо обліку та оподаткування розрахунків з постачальниками здійснене із використанням як загальнонаукових, так і специфічних методів та прийомів. З метою розвитку теоретичних міркувань про категорії «заборгованість», «зобов'язання» і «розрахунки» застосовано методи дедукції та індукції, конкретизації і



абстракції. Для опрацювання цифрових даних про результати діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства використано метод порівняння; для виокремлення розрахунків з постачальниками як окремого елемента облікової та податкової системи використано методи аналогій, порівняння, логічного моделювання тощо.

**Практичне значення одержаних результатів** стосується розробки чітких та універсальних методів і практик у контексті вдосконалення організації та методики системи обліку та оподаткування розрахунків з постачальниками у сільськогосподарських підприємствах. Розробки сприятимуть підвищенню ефекту від використання фінансів, що забезпечить фінансову стабільність сільськогосподарських підприємств.

**Практичне значення одержаних результатів** стосується деталізації та уточнення теоретичних дефініцій для подальшого напрацювання практичних рекомендацій, які сфокусовані на розробку вдосконалених методик і практик обліку та оподаткування розрахунків з постачальниками.

виділено ряд функцій класифікації заборгованості за розрахунками з постачальниками (ідентифікація валюти розрахунків, контрагента, дати погашення, характеру виникнення, економічного і юридичного змісту розрахункової операції, відповідності умовам комерційного контракту і забезпечення, надійності погашення). Пропонований набір класифікаційних функцій доречно застосувати для розробки рекомендацій стосовно моделей планування бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками;

під час дослідження категорії «розрахунки» з використанням системного підходу, окреслюючи цілі цих операцій, виявляючи елементи (механізми розрахунків, суб'єкти та об'єкти), виявляючи взаємозв'язки між ними, сформульовано узагальнення, які стали основою для розробки рекомендацій щодо вдосконалення системи обліку та оподаткування розрахунків;

- удосконалено організаційні та методологічні аспекти обліку розрахунків сільськогосподарських підприємств з постачальниками, а також отримала подальший розвиток розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо

оптимізації інформаційного забезпечення управління ними за рахунок цифровізації облікового процесу та захисту облікової інформації.

**Особистий внесок здобувача.** Кваліфікаційна робота є результатом самостійного опрацювання наукової літератури, особистих спостережень автора та здійснених розрахунків для встановлення закономірностей про вплив розрахунків з постачальниками на ефективність діяльності сільськогосподарського підприємства. Узагальнення, висновки, рекомендації та пропозиції зроблені автором самостійно, базуючись на результатах здійсненого дослідження про результативність операційної діяльності досліджуваного сільськогосподарського підприємства та чинної системи обліку і оподаткування.

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРАХУНКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

### 1.1. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками

Договірні відносини є фундаментальною частиною діяльності будь-якого підприємства, оскільки вони регулюють економічні та правові аспекти співпраці між суб'єктами господарювання. Їхня сутність полягає у впорядкуванні взаємодії сторін, що сприяє досягненню економічних цілей.

Сільськогосподарські підприємства в ході своєї підприємницької діяльності формують економічні взаємини з постачальниками та іншими кредиторами і фінансовими інститутами. Всі економічні відносини описаного характеру в умовах товарного виробництва проявляються в грошовій оцінці, здійснюваної за умови використання грошей і, відповідно до чинного законодавства, регульованою чинними правовими актами. Відносини між сільськогосподарськими підприємствами і постачальниками оформляються в письмовій формі договорами, підрядом, листами, взаємовідносинами та іншими юридично обов'язковими документами. А всі розрахунково-грошові відносини за товарними операціями, тобто придбання товарно-матеріальних цінностей, здійснюються працівниками бухгалтерії, який приймає рішення на підставі письмових розпоряджень підприємства.

З'ясовуючи економічну природу терміна «розрахунок», приходимо до висновку, що експерти і вчені в області фінансів, економіки, бухгалтерського обліку, оподаткування та менеджменту не мають єдиного уявлення. Тому під час трансформації вітчизняної системи бухгалтерського обліку, яка почалася в 2000 році, в сфері обліку та оподаткування, як правило, не використовується інтерпретація. У контексті системи обліку та оподаткування розрахункові операції, безсумнівно, є предметом бухгалтерського обліку, оскільки вони

одночасно є динамічним процесом (що відбувається як до, під час, так і після придбання цінностей) і перебувають у статичному стані, такому як факт заборгованості між суб'єктами розрахунків [7].

З метою систематизації різних видів заборгованості на підприємстві відстежується її класифікація як основа для створення систем інформаційної підтримки управління економічними процесами на різних рівнях. За результатами вивчення класифікації видів заборгованості експертами економічного профілю було заявлено, що принципових відмінностей між ними немає, особливо в області бухгалтерського обліку та фінансів, оскільки відомості про види заборгованості досить поверхневі, розподіл класифікаційних функцій або їх недостатня ідентифікація не характеризує характеристики боргу. Враховуючи, що бухгалтерський облік накопичує важливу частину інформації для цілей управління, яка вимагає надійних показників для визначення поточних дій і стратегії, передбачається, що систематизація виду заборгованості як важливого об'єкта системи управління та обліку повинна ґрунтуватися на єдиному підході відповідно до критеріїв класифікації. Тому рекомендується впорядковувати різні типи в контексті таких функцій класифікації, як характер виникнення, термін погашення, економічний зміст розрахункових операцій, валюта розрахунків, контрагенти, забезпечення, дотримання умов контракту і можливість погашення зобов'язань. Пропонована Класифікація надає нові можливості – це «валюта розрахунків» та «відповідність умовам контракту». Все інше вводиться з класифікації набору типів для адміністративних, фінансових та бухгалтерських цілей [13, с. 80].

Категорії «врегулювання» і «борг» зазвичай містять «зобов'язання»: врегулювання фігурує в зобов'язанні або зобов'язання впливає з розрахунку, а борг є зобов'язанням або навпаки. Отже, необхідно встановити місце розташування і роль кожної категорії, а також взаємозв'язок між ними [29].

Зобов'язання носять глобальний характер, оскільки вони пронизують всі сфери функціонування підприємства і проявляються в момент прийняття рішень, але не всі зобов'язання вірні. У разі прийняття рішення про практичну

реалізацію зобов'язання щодо обміну ресурсами за умови наявності юридичних документів, що посвідчують юридичну особу, таке рішення можна вважати фінансовим. Виконання фінансових зобов'язань здійснюється з використанням платіжної системи, яка відображається і переривається рухом певних ресурсів (готівки, робіт, послуг або необоротних і оборотних активів). Стан розрахунків з постачальниками у будь-який момент його існування може бути охарактеризований розміром кредиторської заборгованості кожного контрагента за такими операціями [29]. Для візуалізації таких взаємозв'язків ми рекомендуємо використовувати авторську модель, показану на рис. 1.1. Сегмент АВ – це фінансові зобов'язання, що виникають під час укладення договору, укладення контракту або набуття чинності вимог чинного законодавства (пункт А – дата початку, пункт В - дата закінчення відповідно); сегмент CD – практичне виконання фінансових зобов'язань за допомогою платіжної системи, а також пункти С, D і С' – це статус погашення заборгованості в будь-який момент часу.



Рис. 1.1. Моделювання зв'язків між заборгованістю, розрахунками та зобов'язаннями

Таким чином, запропонована модель передбачає диференціацію, засновану на використанні описаних концепцій. Бухгалтерський облік, що враховує ці взаємозалежності, повинен відображати не самі зобов'язання, а фактичний розрахунок фінансових зобов'язань, оскільки вони виникають відповідно до

умов належним чином юридично оформленого контракту і з моменту його фактичного виконання, тобто до дати виникнення заборгованості та дати його погашення.

З позиції обліку та оподаткування основними аспектами економічної сутності договірних відносин:

1. Забезпечення правової основи для економічної діяльності, адже договір є юридичним документом, який закріплює права, обов'язки та відповідальність сторін. Це зменшує ризик суперечок і забезпечує виконання зобов'язань, наприклад, у постачанні товарів, наданні послуг або виконанні робіт.

2. Розподіл ризиків та відповідальності, оскільки договірні відносини дозволяють сторонам узгодити, хто несе відповідальність за певні аспекти (наприклад, збитки, затримки в постачанні, зміни цін). Це сприяє прогнозуванню витрат і мінімізації економічних втрат.

3. Інструмент планування і прогнозування, бо договір визначає ключові параметри співпраці: строки, ціни, обсяги тощо. Це дає можливість підприємствам краще планувати свої фінансові та матеріальні ресурси.

4. Створення стійких економічних відносин через чітко прописані умови співпраці, які сприяють довгостроковій взаємодії з контрагентами, що особливо важливо для розвитку бізнесу. Партнери можуть розраховувати на стабільність та передбачуваність у відносинах.

5. Забезпечення економічної вигоди. Договірні відносини дозволяють оптимізувати витрати через узгодження вигідних умов: ціни, форм розрахунків, знижок, штрафних санкцій за порушення строків тощо. Вони також дозволяють зменшити операційні витрати через координацію процесів між сторонами.

Представимо види договірних відносин з економічної точки зору:

Договори купівлі-продажу та постачання – регулюють процеси передачі матеріальних цінностей. Забезпечують підприємство ресурсами, необхідними для виробничого процесу.

Договори підряду - використовуються для виконання робіт, пов'язаних із будівництвом, ремонтом тощо. Передбачають узгодження вартості робіт,

строків і якості виконання.

Кредитні договори - забезпечують доступ до фінансових ресурсів, необхідних для інвестицій або поповнення обігових коштів.

Лізингові договори - дозволяють використовувати обладнання або інші активи без необхідності купівлі.

Трудові договори - регламентують взаємовідносини між роботодавцем і працівниками.

Економічна роль договірних відносин у діяльності сільськогосподарського підприємства полягає в оптимізації ресурсів, що дозволяє підприємствам раціонально використовувати фінансові, матеріальні та людські ресурси. Стимулювання інновацій проявляється через прозорі договірні умови, що сприяють залученню нових партнерів, інвестицій і технологій. Договір є основою для вирішення конфліктів у правовому полі, що мінімізує ризик втрат та забезпечує захист економічних інтересів підприємства. Розвиток ринкових відносин створює механізми взаємодії суб'єктів ринку, що сприяє зростанню економіки загалом.

Таким чином, договірні відносини є важливим економічним механізмом, який забезпечує стабільність, передбачуваність і ефективність взаємодії між підприємствами – постачальниками та споживачами ресурсів.

В результаті доказу того, що фактичний розрахунок доцільно розглядати в якості основної господарської операції і об'єкта бухгалтерського обліку, з'являється показник фінансової звітності – кредиторська заборгованість, описаний таким чином, що величина його може вплинути на ефективність методів управління, особливо фінансового менеджменту. В рамках загальної політики управління фінансами належну увагу слід приділяти формуванню політики управління кредиторською заборгованістю. У той же час сільськогосподарським підприємствам слід враховувати протилежну мету: з одного боку, розумно максимально використовувати залучені кошти, а з іншого – бажано якомога швидше отримати особистий оборотний капітал.

Враховуючи економічну природу розрахунків з постачальниками, кожне

сільськогосподарське підприємство одночасно виступає і як кредитор, і як боржник. Таким чином, результатом кожної розрахункової операції є одночасне виникнення дебіторської заборгованості в одного підприємства та кредиторської заборгованості в іншого. В результаті кожна розрахункова операція призводить до досягнення різних, майже суперечливих один одному цілей її суб'єкта. Звідси можна зробити висновок, що на кожному сільськогосподарському підприємстві політика управління кредиторською заборгованістю не повинна розроблятися окремо, а повинна бути узгоджена один з іншими бізнес-процесами. Важливою спробою об'єднати їх могла б стати політика, що генерує грошовий потік для сільськогосподарських підприємств. Однак рух як позитивних, так і негативних грошових коштів не може здійснюватися незалежно і, отже, не може являти собою незалежну операцію.

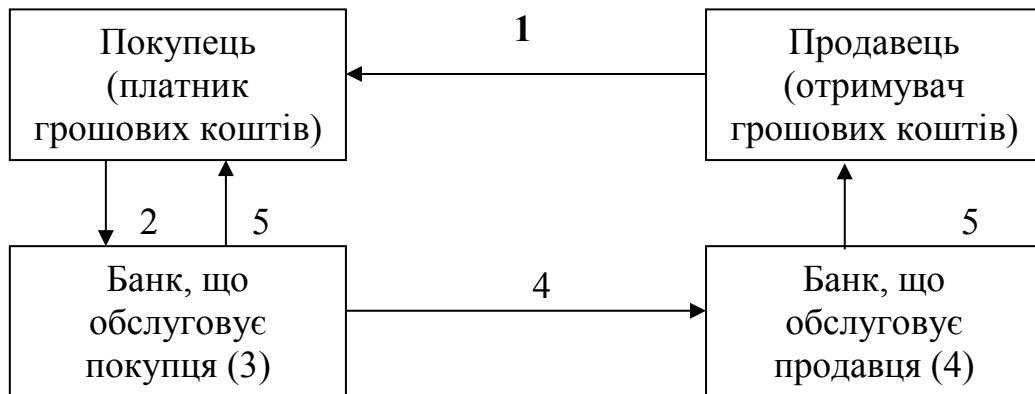
Отже, при формуванні політики генерування грошового потоку для сільськогосподарських підприємств необхідно враховувати характер розрахункової операції, результатом якої є таке генерування. Такий підхід підвищить ефективність фінансової політики сільськогосподарських підприємств. Це пов'язано з тим, що при її формуванні враховуються не тільки ті, які впливають на сформовану заборгованість і рух грошових коштів, але і вся сукупність факторів, які впливають на розрахункову операцію в цілому.

Зважаючи на специфіку аграрного виробництва, розглянемо найпоширеніші форми розрахунків із постачальниками, які застосовуються в цій сфері (рис. 1.2-1.5).

Усталене ототожнення понять «зобов'язання» і «борг», притаманне стандартам бухгалтерського обліку, призвело до відсутності наукових досліджень з питань управління боргом. З моменту, коли одна сторона виконує об'єкт договору, інша сторона зобов'язана виконати протилежні дії, визначені договором (оплата, поставка товару і т.д.). Відповідно до П(С)БО11, сторона, до якої застосовується таке зобов'язання, отримує право найменуватися

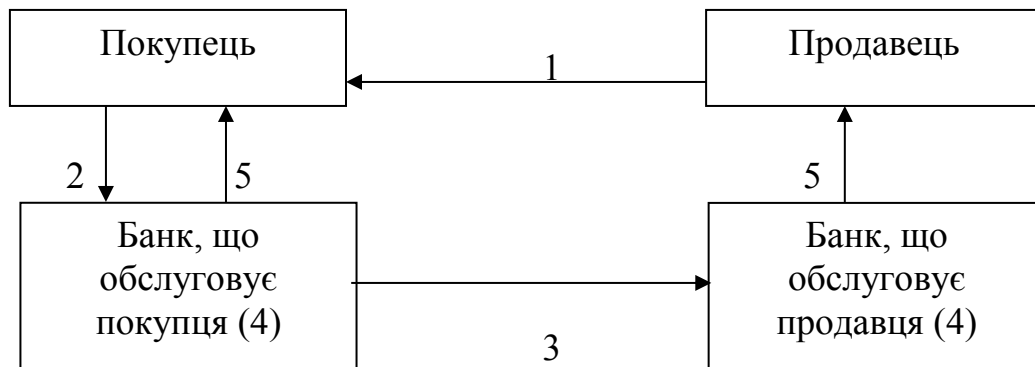


боржником [33, с.508]. Згідно з Господарським кодексом, борг – це зобов'язання, яке не було виконано протягом 3 місяців.



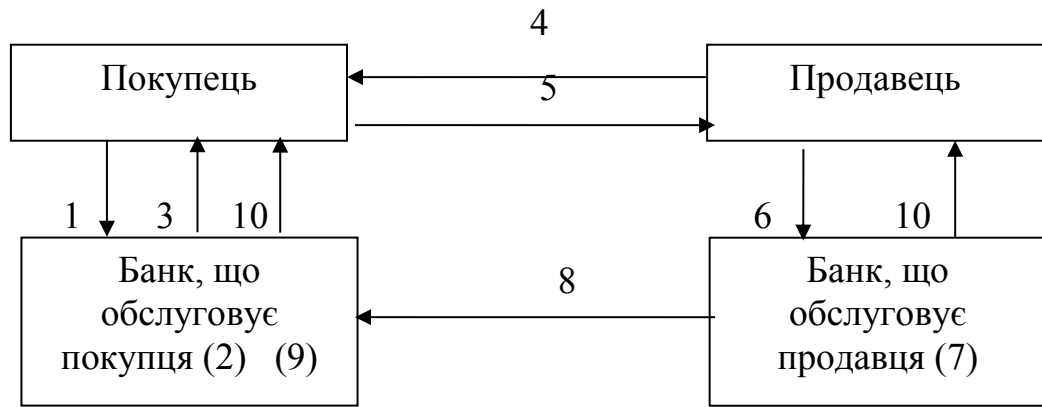
1. Продавець передає товар покупцеві
2. Покупець (платник) відправляє платіжне доручення в банк і отримує копію в якості квитанції.
3. Банк, який обслуговує клієнта, списує кошти з рахунку.
4. Обслуговуючий банк клієнта відправляє копію платіжного доручення і грошові кошти в обслуговуючий банк продавця.
5. Банк продавця переводить кошти на його рахунок.
6. Банк видає клієнту виписку з рахунку.

Рис. 1.2. Модель розрахунків за допомогою платіжних доручень.



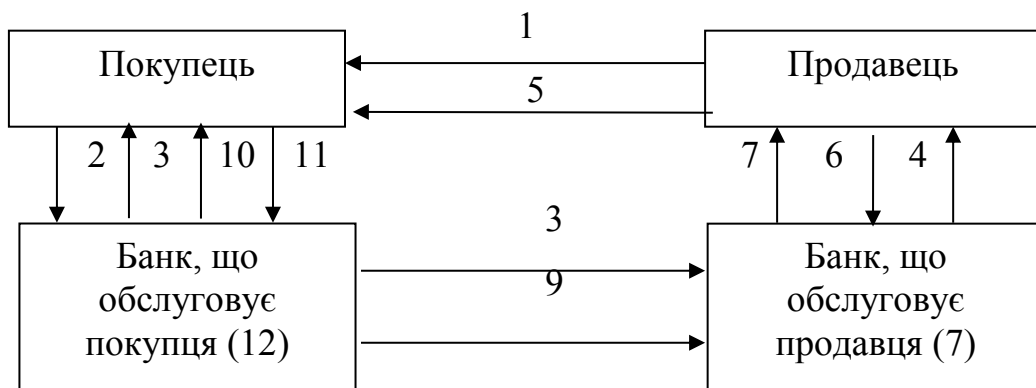
1. Відправка товарів продавцем і передача платіжних вимог - замовлення разом з документами про відправку.
2. Запит Покупця на оплату-оформлення замовлення і переведення його в банк.
3. Банк покупця переводить гроші в банк, який надає послуги продавцю.
4. Банк продавця перераховує суму платежу на рахунок продавця.
5. Банк видає клієнту виписку з розрахункового рахунку.

Рис. 1.3. Модель розрахунків за допомогою платіжних вимог-доручень



1. Покупець подає заяву на отримання чекової книжки в обслуговуючий його банк.
2. Банк видає чекову книжку.
3. Покупець отримує чекову книжку.
4. Продавець пред'являє покупцеві документ про відвантажений товар.
5. Покупець видає чек продавцю.
6. Продавець пред'являє чек в обслуговуючий його банк (чек передається разом з касовим апаратом і відображаються основні реквізити).
7. Грошові кошти зараховуються на рахунок продавця в банку, який надає послуги продавцю.
8. Банк продавця пред'являє чек для оплати банку, який надає послуги покупцеві.
9. Банк покупця списує суму чека за рахунок раніше заброньованої суми.
10. Банк видає клієнту банківську виписку.

Рис 1.4. Модель розрахунків чеками



1. Укладення договору на поставку товару,
2. Покупець подає замовлення в банк (банк-емітент), який надає йому послуги з відкриття акредитива.
3. Консультує банки, які надають послуги продавцям з відкриття акредитивів.
4. Проконсультуйте продавця щодо відкриття акредитива.
5. Поставка товару.
6. Передача документів.
7. Надати кредит продавцю.
8. Передача документів.
9. Оплата.
10. Передача документів покупцеві.
11. Прийом документів.
12. При отриманні кредиту на основі акредитивів грошові кошти утримуються з рахунку покупця.

Рис. 1.5. Модель розрахунків за допомогою акредитиву

Щоб усунути подібні розбіжності, ми пропонуємо розглядати в якості зобов'язань тільки ті зобов'язання, які не погашені протягом 3 місяців з моменту виникнення.

## **1.2. Актуальні проблеми обліку та оподаткування розрахунків підприємства з постачальниками**

Проблеми обліку та оподаткування розрахунків сільськогосподарських підприємств з постачальниками є актуальною темою, враховуючи специфіку діяльності таких підприємств, яка включає сезонність виробництва, різноманіття продукції та вплив зовнішніх економічних факторів.

Специфіка обліку розрахунків сільськогосподарських підприємств з кредиторами проявляється у складності документального оформлення операцій. Сільськогосподарські підприємства часто використовують авансові платежі, які вимагають детального документування. Через різноманіття постачальників та продукції іноді виникають труднощі в стандартизації облікових процедур, що є наслідком відсутності уніфікованих підходів. Часто трапляється, що постачальники надають продукцію чи послуги з відстроченням платежу, що ускладнює визначення поточного стану зобов'язань.

Для багатьох сільськогосподарських підприємств застосовується єдиний податок четвертої групи, але це вимагає точного ведення обліку земельних ділянок та валового доходу. Аграрії часто стикаються із затримками в реєстрації податкових накладних та відшкодуванням ПДВ. А оподаткування операцій з давальницькою сировиною має складні механізми розрахунків, що викликає додаткові труднощі. Також нестабільність проявляється у постійних змінах у податковому законодавстві. Відтак, роз'ясненнях від податкових органів змушують бухгалтерів витратити багато часу на моніторинг та адаптацію.

Технічні та організаційні проблеми є наслідком відсутності автоматизації. Багато сільськогосподарських підприємств все ще використовують ручний або

напівавтоматизований облік, що збільшує ризик помилок. З цього приводу відмітимо недостатню кваліфікацію персоналу. Так, бухгалтери та податкові консультанти не завжди мають достатньо знань у сфері аграрного бізнесу.

Шляхами вирішення окреслених проблем можуть бути:

1. Автоматизація обліку через використання сучасного програмного забезпечення, наприклад, BAS АГРО.
2. Навчання персоналу. Регулярні тренінги та семінари з податкового та бухгалтерського законодавства.
3. Оптимізація документообігу. Впровадження електронних систем документообігу для зменшення ризику втрати чи помилок.
4. Консультації з податковими фахівцями. Співпраця з професійними консультантами допоможе уникнути штрафів та оптимізувати витрати.

Заборгованість сільськогосподарського підприємства перед постачальниками за придбані у них товарно-матеріальні цінності називається кредиторською заборгованістю. Формування кредиторської заборгованості сільськогосподарських підприємств має свої особливості через специфіку галузі. Цей процес тісно пов'язаний із сезонністю, структурою витрат, умовами співпраці з постачальниками та фінансовим станом підприємства.

Так, сільськогосподарські підприємства мають значні витрати у період посівної та збору врожаю, тоді як доходи отримують здебільшого після реалізації продукції. Це призводить до необхідності відтермінування платежів постачальникам. Дефіцит обігових коштів спричинений високими витратами на насіння, добрива, пальне та засоби захисту рослин, що змушують підприємства користуватись комерційним кредитом постачальників. Подекуди у договорі прописано, що умовами постачання є надання постачальником продукції або послуги з відстрочкою платежу, що формує кредиторську заборгованість. Нестабільність ринку, коливання цін на сировину, продукти та послуги можуть спричиняти фінансові труднощі, що впливають на своєчасність виконання зобов'язань. Фінансова нестабільність як причина кредиторської заборгованості виникає через затримки у розрахунках за експортовану продукцію чи виплати

державних субсидій, що знижує платоспроможність сільськогосподарських підприємств.

Одним з етапів формування кредиторської заборгованості є облік зобов'язань. На підставі первинних документів (рахунків, накладних, актів виконаних робіт) заборгованість відображається на рахунках бухгалтерського обліку, зокрема 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Забезпечення своєчасного виконання зобов'язань залежить від грамотного управління кредиторською заборгованістю та контролю термінів платежу. Порушення строків платежів може призводити до штрафних санкцій, втрати довіри з боку постачальників або навіть припинення співпраці. Зростання заборгованості може свідчити про фінансові труднощі підприємства та негативно впливати на його кредитоспроможність. Надмірна кредиторська заборгованість може створити ризик неплатоспроможності, особливо в умовах падіння доходів або форс-мажорних обставин (засуха, війна тощо).

Оптимізація кредиторської заборгованості здійснюється через планування грошових потоків та складання детальних фінансових планів з урахуванням сезонності надходжень та витрат; встановлення гнучких умов розрахунків, можливість реструктуризації боргів; використання сучасних бухгалтерських програм для моніторингу стану кредиторської заборгованості; пошук вигідніших постачальників або умов поставок; використання банківських кредитів або державних програм підтримки аграрного сектору для забезпечення обігових коштів.

Кредиторська заборгованість у сільському господарстві є природним явищем через специфіку галузі. Однак ефективне управління нею дозволяє уникнути фінансових труднощів і забезпечує стабільність діяльності підприємства. Регулярний аналіз фінансового стану, автоматизація процесів і грамотна співпраця з постачальниками — ключ до успіху.

Економічна сутність кредиторської заборгованості полягає в тому, що сільськогосподарське підприємство може бути винне підприємству-контрагенту як частину майна, кошти, так і товарно-матеріальні цінності, такі як зобов'язання по товарному кредиту. Зобов'язання підприємства за розрахунками з постачальниками – це короткострокові зобов'язання, що виникають у зв'язку з постачанням оборотних і необоротних активів або наданням послуг [21; 30; 35, с.108; ]. Ці зобов'язання повинні бути погашені згідно із умовами договору купівлі-продажу товарів, укладеного з постачальником.

Класифікація зобов'язань для відображення в бухгалтерському обліку згідно із П(С)БО 11 представлена на рис. 1.6.



Рис. 1.6. Класифікація зобов'язань згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання»

У контексті поглиблення входження України у світовий економічний простір необхідно привести національні стандарти бухгалтерського обліку у

відповідність з міжнародними. У сучасних умовах Україна адаптувала державну систему бухгалтерського обліку та звітності до міжнародних стандартів. Це тісно пов'язано з удосконаленням системи бухгалтерського обліку, одним з центральних елементів якої є облік поточних зобов'язань підприємства [15; 18].

Міжнародні стандарти носять рекомендаційний характер і не регулюють внутрішні нормативні акти, що впливають на методику бухгалтерського обліку і фінансової звітності конкретної країни, і є невід'ємною частиною внутрішнього економічного законодавства, що регулює діяльність юридичних осіб. Національний стандарт відповідає вимогам діючих МСФЗ (IAS), але не копіює їх. Деякі національні стандарти об'єднують положення кількох МСФЗ (IAS), а в деяких випадках передбачаються національні стандарти, які не мають аналогів у міжнародних стандартах. Структура стандарту визначається масштабом і змістом проблем, які він вирішує. Вітчизняні П(С)БО і МСФЗ (IAS) структурно складаються з наступних частин: 1. Загальні положення. 2. Визнання і класифікація об'єктів бухгалтерського обліку. 3. Оцінка об'єкта бухгалтерського обліку, його складових і порядок її визначення, перелік прийнятих методів оцінки. 4. Особливості ведення бухгалтерського обліку об'єктів бухгалтерського обліку, засновані на загальноприйнятих принципах. 5. Розкриття інформації про предмет бухгалтерського обліку у фінансовій звітності. 6. Додаток [26; 29].

Одне з головних фундаментальних відмінностей П(С)БО від МСФЗ (IAS) є сувора регламентація поведінки бухгалтерів. Бухгалтерський облік в Україні ведеться за єдиним планом рахунків, який є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання. У той же час П(С)БО традиційно орієнтується на запити регулюючих органів (податкових служб, Держкомстату і т.д.). МСФЗ (IAS) в першу чергу орієнтований на користувачів, що мають дійсний або потенційний фінансовий інтерес до предмету звітності.

МСФЗ (IFRS) описує кроки, які повинна зробити організація при першому застосуванні МСФЗ в якості основи для підготовки фінансової звітності. Датою

переходу на МСФЗ є дата початку першого періоду, протягом якого організація подає повну порівняльну інформацію, що відповідає вимогам МСФЗ, у своїй первісній фінансовій звітності за МСФЗ. При підготовці фінансової звітності вперше з використанням положень МСФЗ (IFRS) 1 сільськогосподарське підприємство повинно враховувати низку обов'язкових вимог. По-перше, Перехідні положення, що містяться в інших критеріях, не повинні використовуватися при формуванні показників фінансової звітності. По-друге, враховуючи, що МСФЗ (IFRS) 1 передбачає 9 винятків, які можуть бути застосовані при підготовці фінансової звітності, 3 з них повинні бути виконані, а решта 6 є необов'язковими.

Підприємство зобов'язане підготувати бухгалтерський баланс відповідно до МСФЗ на дату переходу на МСФЗ. Бухгалтерський баланс на дату переходу на МСФЗ є відправною точкою для наступного ведення бухгалтерського обліку підприємствами відповідно до МСФЗ. У процесі підготовки бухгалтерського балансу на дату переходу на МСФЗ підприємство, як правило, має скоригувати раніше відображені у звітності суми в той же день, використовуючи раніше загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку. Коригування повинні бути відображені безпосередньо у складі нерозподіленого прибутку або інших відповідних категорій капіталу на дату переходу на МСФЗ.

Облік короткострокових зобов'язань починається з визнання, вартісної оцінки та фіксації в системі бухгалтерського обліку. При узгодженні вимог МСФЗ щодо визнання заборгованості (оцінка визначається з достатнім ступенем надійності і може знизити економічні вигоди від погашення існуючої заборгованості), існують деякі відмінності в оцінці заборгованості. Таким чином, згідно з П(С)БО11, поточні зобов'язання відображаються в бухгалтерському балансі залежно від суми погашення. Відповідно до МСФЗ(IAS) 13, деякі види зобов'язань можуть бути оцінені за допомогою попередніх оцінок. Відповідно до МСФЗ для визначення балансової вартості використовуються такі види оцінок, як первісна вартість, поточна вартість, розрахункові витрати (платежі), приведена вартість і справедлива вартість. Що



стосується питання про списання боргу з балансу, то для Р(с)ВU, згідно з МСФЗ, момент списання боргу з балансу визначається таким же чином, як і момент його погашення, анулювання або закінчення терміну його дії [36, с.931].

Якщо бухгалтер сплачує рахунки сільськогосподарського підприємства, то можуть виникнути проблеми з кредиторською заборгованістю, оскільки оплата може бути повною або частковою. Процедури розкриття зобов'язань у фінансовій звітності відповідно до П(С)БО також дещо відрізняються від МСФЗ. Різниця в балансі полягає тільки в відмінності в структурі статей національної та міжнародної звітності. Згідно з П(С)БО, всі поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою виплат. Згідно з МСФЗ, зобов'язання, перераховані в розділі «Поточні зобов'язання» [36, с.931], відображаються в пасивах бухгалтерського балансу як сальдо рахунку «Кредиторська заборгованість».

Якщо у сільськогосподарського підприємства є іноземний контрагент або якщо іноземна компанія включена до фінансової звітності сільськогосподарського підприємства шляхом консолідації або участі в акціонерному капіталі, необхідно застосовувати до її діяльності Положення МСФЗ (IAS)21 «Наслідки змін валютних курсів» та МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти». Різниця в обмінному курсі «стратегічного боргу» по відношенню до іноземних бізнес-одиниць згідно з МСФЗ в окремій фінансовій звітності відноситься на прибуток або збиток. У звіті, що містить дані зарубіжної бізнес-одиниці і звітує сільськогосподарському підприємству (консолідований звіт, якщо іноземна бізнес-одиниця є дочірнім підприємством), такі збитки від курсових різниць спочатку відносяться на Додатковий капітал і відображаються у складі іншого сукупного доходу згідно з вимогами МСФЗ (IFRS). Рекласифікація курсових різниць зі складу капіталу до складу прибутку або збитку у звітах про закордонний бізнес згідно з МСФЗ відбувається при припиненні діяльності закордонного бізнесу і при втраті контролю, істотного впливу або спільного контролю над дочірніми компаніями, залежними

товариствами або спільними підприємствами. Відповідно до вимог П(С)БО дана процедура проводиться при продажу або ліквідації іноземного підрозділу. Згідно з МСФЗ, збитки від курсових різниць за внутрішньогруповими валютними статтями відносяться на прибуток або збиток на момент консолідації. З точки зору грошової складової чистих інвестицій – для отримання іншої валового прибутку. Такі курсові різниці особливо не регулюються в національних П(С)БО [29].

### **1.3. Методика формування облікової інформації щодо розрахунків з постачальниками**

Методика формування облікової інформації щодо розрахунків з постачальниками базується на нормативно-правових актах, які регулюють бухгалтерський облік в Україні, зокрема на Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО 11 «Зобов'язання». Вона включає кілька етапів, кожен з яких забезпечує точне відображення розрахунків у бухгалтерському обліку:

1. Ідентифікація господарської операції. На цьому етапі визначають: вид постачання (товари, роботи, послуги); умови договору (відстрочка платежу, аванс, бартер тощо); дату виникнення зобов'язання (на підставі накладних, актів виконаних робіт, рахунків).

2. Господарські операції фіксуються у первинних документах відповідно до вимог законодавства. Важливо забезпечити відповідність даних договорів і первинних документів.

3. Синтетичний і аналітичний облік. В бухгалтерському обліку для розрахунків з постачальниками використовується рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Аналітичний облік ведеться за кожним постачальником окремо для забезпечення контролю за станом розрахунків.

4. Інвентаризація розрахунків. Згідно зі ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», підприємство зобов'язане

проводити інвентаризацію перед складанням фінансової звітності. Цей процес включає: звіряння даних обліку з документами постачальників; виявлення помилок або прострочених зобов'язань; коригування облікових даних у разі розбіжностей.

#### 5. Складання звітності

Інформація про зобов'язання перед постачальниками відображається у фінансовій звітності: у Балансі (Звіті про фінансовий стан) у складі короткострокових зобов'язань; у Примітках до фінансової звітності: детальна інформація про структуру і обсяги заборгованості.

Важливими аспектами формування облікової інформації є:

1. Контроль строків платежів за допомогою використання програмного забезпечення для моніторингу дати виникнення та погашення зобов'язань.
2. Документальний супровід через забезпечення наявності та правильності всіх первинних документів, які підтверджують операції.
3. Автоматизація обліку шляхом використання програми BAS, для зменшення ризику помилок і пришвидшення процесів.
4. Відповідність податковому законодавству шляхом звірки облікових даних із податковими накладними, особливо у випадку ПДВ.

Отже, методика формування облікової інформації щодо розрахунків з постачальниками включає чітке документальне оформлення операцій, своєчасне відображення їх у бухгалтерському обліку, контроль за строками погашення та інвентаризацію. Використання сучасних інструментів автоматизації та суворе дотримання законодавчих вимог забезпечує прозорість і точність облікової інформації.

Методи бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості спрямовані на точне відображення зобов'язань підприємства перед кредиторами та забезпечення ефективного управління ними. До основних методів обліку кредиторської заборгованості належать:

1. Метод обліку за моментом виникнення зобов'язань. Цей метод передбачає відображення заборгованості у момент виникнення зобов'язання,

тобто з моменту отримання сільськогосподарським підприємством товарів, робіт чи послуг або укладання договору. Підставою виникнення зобов'язання є належним чином оформлений первинний документ (накладна, акт приймання-передачі, рахунок на оплату).

2. Метод обліку за строками погашення передбачає класифікацію заборгованості залежно від строку її погашення: короткострокова заборгованість за поточними постачаннями (до 12 місяців); довгострокова (більше 12 місяців) – кредити чи інші зобов'язання, строк яких перевищує рік. Метою такої класифікації є забезпечення контролю за строками виконання зобов'язань та планування грошових потоків.

3. Метод обліку за типами операцій: розрахунки за товари та матеріальні цінності; розрахунки за отримані послуги тощо.

4. Метод періодичної інвентаризації дозволяє перевіряти правильність облікових даних та відповідність їх фактичному стану. Проводиться перед складанням фінансової звітності за допомогою таких процедур: звірка даних бухгалтерського обліку з даними постачальників; виявлення прострочених зобов'язань; коригування даних у разі розбіжностей.

5. Метод обліку за видами кредиторів представлений як аналітичний облік кредиторської заборгованості та може вестися окремо за: постачальниками; підрядниками; кредиторами за довгостроковими зобов'язаннями; бюджетом (зобов'язання з податків). Це забезпечує деталізацію даних і контроль за кожним кредитором.

6. Метод обліку за формами розрахунків полягає у відображенні зобов'язань залежно від форми їх погашення: грошові розрахунки; взаємозалік (залік зустрічних вимог через бухгалтерські рахунки 63 і 36); натуральна форма (бартерні розрахунки через рахунок 70 (дохід від реалізації)).

7. Метод оцінки кредиторської заборгованості проводиться за: Номінальною вартістю, шляхом відображення суми, яку підприємство зобов'язане сплатити; дисконтованою вартістю (довгострокова заборгованість). Використовується у разі, якщо зобов'язання мають тривалий строк виконання.

8. Метод управління кредиторською заборгованістю передбачає моніторинг та аналіз заборгованості з метою її оптимізації шляхом встановлення пріоритетів у погашенні; використання автоматизованих систем обліку для контролю за станом розрахунків; реструктуризації боргів у разі фінансових труднощів.

9. Податковий облік кредиторської заборгованості – це відображення заборгованості у податковому обліку, яке здійснюється з урахуванням ПДВ (розрахунок податкового кредиту).

Методи обліку кредиторської заборгованості забезпечують її точне відображення в облікових реєстрах, контроль за строками погашення та аналіз стану зобов'язань. Вибір конкретного методу залежить від особливостей підприємства, типу зобов'язань та вимог законодавства.

У практиці бухгалтерського обліку всі перераховані вище методи бухгалтерського обліку взаємопов'язані, оскільки кожен з них є результатом використання основи попереднього і подальшого елементів (рис. 1.7).

Елементи методів бухгалтерського обліку, такі як документування, мають велике значення в інформаційно-обліково-аналітичному забезпеченні управління сільськогосподарськими підприємствами. Його вимога полягає в тому, що всі господарські факти повинні бути зафіксовані в первинних бухгалтерських документах.

Оцінка розглядається як міра і забезпечує функції контролю за фінансовим становищем сільськогосподарських підприємств.

Подвійний запис, розроблений таким чином, що зареєстровані та документально підтверджені господарські операції відтворюються в бухгалтерському обліку. Суть подвійнозапису полягає в тому, що два явища викликані однією господарською операцією, тому вони повинні бути взаємопов'язані. Отже, господарська операція, зазначена в первинному документі, повинна бути відображена на двох бухгалтерських рахунках: 1-му дебетовому і 2-му кредитовому.

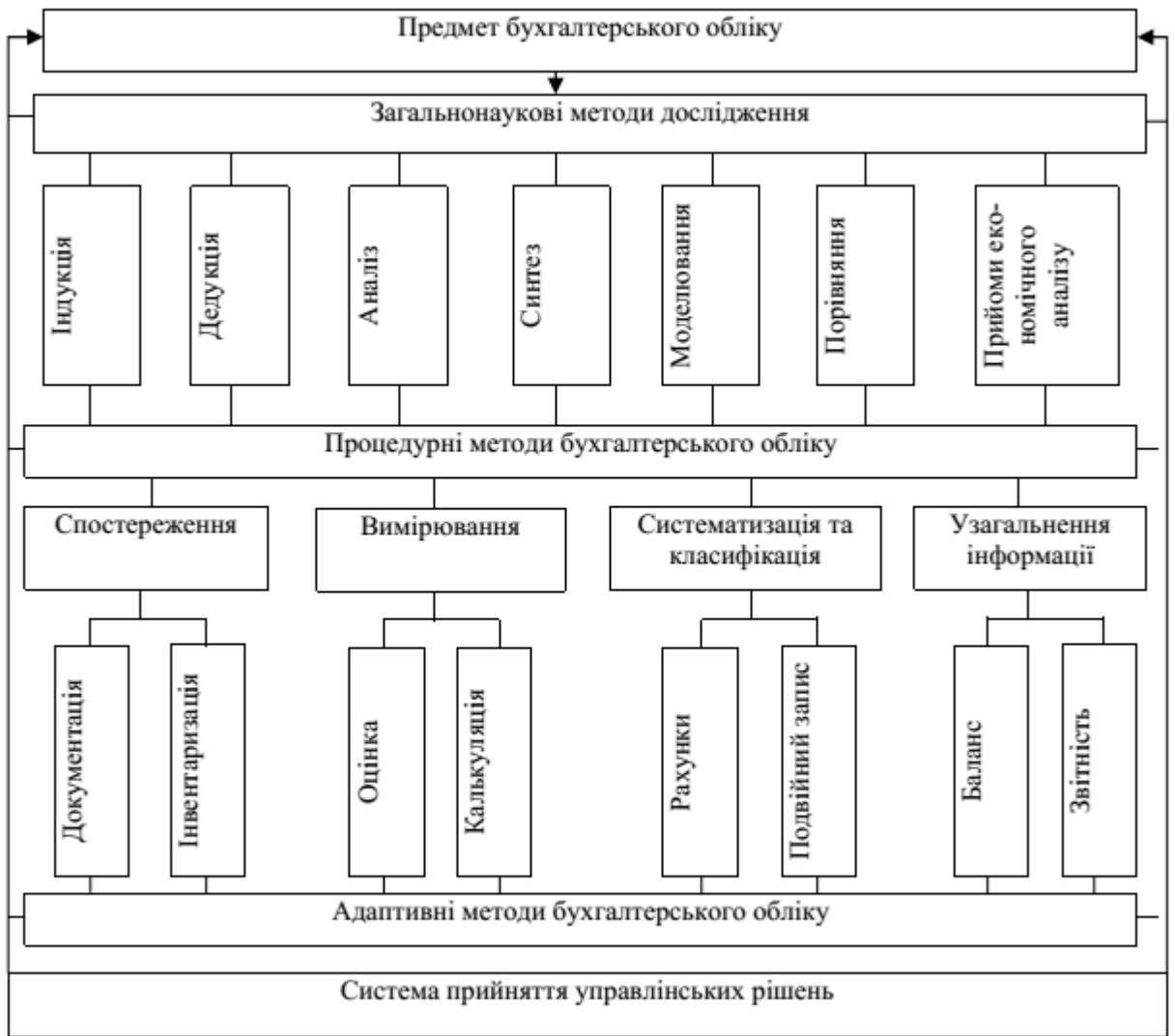


Рис. 1.7. Структура взаємодії методів бухгалтерського обліку в системі прийняття управлінських рішень щодо розрахунків з постачальниками

## РОЗДІЛ 2

### ОЦІНКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

#### **2.1. Оцінка тенденцій зміни рівня зобов'язань щодо розрахунків з постачальниками у ТзОВ «XXXXXXXX»**

Досліджуване підприємство – товариство з обмеженою відповідальністю «XXXXXXXX» - це одна з десяти найбільших свиноферм в Україні, де щорічно вирощують понад 190 тис. гол. свиней. Споживачами продукції ТзОВ «XXXXXXXX» здебільшого є фізичні та юридичні особи із західної України. Підприємство розташоване у селі Кавське Стрийського району Львівської області.

Виходячи із вище викладеного, основними видами діяльності ТзОВ «XXXXXXXX» є: розведення свиней та вирощування зернових культур для формування кормової бази; оптова торгівля м'ясом в живій вазі.

Основним засобом сільськогосподарського виробництва ТзОВ «XXXXXXXX» є земля. Сільськогосподарські угіддя включають в себе землі з різною продуктивністю. З земельних ресурсів для сільського господарства сільськогосподарські угіддя є вирішальними, і в їх число входять орні землі. Найбільш поширеними на території господарства є темно-сірі, чорноземні і опідзолені ґрунти, які найбільш придатні для використання та вирощування зернових, буряків, картоплі та овочів. Раціональне використання земель є одним з компонентів загальної системи заходів щодо забезпечення високої ефективності сільського господарства. Структура сільськогосподарських угідь залежить від зональних особливостей і характеризує якість землі як засобу виробництва. Земельний фонд ТзОВ «XXXXXXXX» складається з наступних видів земель: орні землі, багаторічні насадження. Весь земельний фонд, який використовується досліджуваним господарством, знаходиться в оренді. Тому

розглянемо стан і структуру землекористування в ТОВ «XXXXXXXXX» (табл.2.1).

Таблиця 2.1

**Земельний фонд і його структура в ТзОВ «XXXXXXXXX» Стрийського району Львівської області**

Види угідь	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 в % до 2021 р.
	Площа, га	%	Площа, га	%	Площа, га	%	
С/г угіддя	55**	1**,*	5656	1**,*	56**	1**,*	1**,8
з них рілля	551*	99,8	5646	99,8	566*	99,8	1**,8
багаторічні насадження	1*	*,*	1*	*,*	1*	*,*	1**,*

Як видно з даних, наведених у таблиці, загальна площа земельних угідь ТзОВ «XXXXXXXXX» дещо збільшилася – на \*,8%, або на 15\* га за період проведення обстеження. В основному це пов'язано з укладенням нових договорів оренди на землекористування. Це свідчить про те, що досліджуване господарство орендувало додаткові орні землі для розширення господарської діяльності у звітному році.

Основною метою ТОВ «XXXXXXXXX» є виробництво товарної продукції. Для цього необхідно знати спеціалізацію досліджуваного господарства. Спеціалізація – це основний напрямок розвитку однієї або більше галузей у виробництві товарної продукції. Процес спеціалізації характеризується концентрацією засобів виробництва і робочої сили в економіці на виробництво певних видів товарної продукції з урахуванням природних і економічних умов.

Тому, щоб визначити напрямок виробництва досліджуваного господарства, розглянемо дані, наведені в табл. \*.\*.

Отже, виробничий напрямок господарства є м'ясне продуктивне свинарство з розвинутим зерновим господарством. Як видно з даних таблиці досліджуване господарство спеціалізується на вирощуванні свиней, а також продукції зернових для подальшого виробництва комбікорму.



**Аналіз структури товарної продукції та виробничого напрямку  
ТЗОВ «XXXXXXXX» Стрийського району Львівської області**

Види продукції	Вартість товарної продукції, тис.грн						Середня структура товарної продукції, %	Місце галузі
	2021 р.		2022 р.		2023 р.			
	Сума	Структура, %	Сума	Структура, %	Сума	Структура, %		
Зернові і зернобобові	3516,5	*,*1	4*16,4	*,**	*1*5,5	*,94	*,81	II
Інша продукція рослинництва	9*5,3	*,19	1115,5	*,**	*416,3	*,3*	*,*4	
<i>Разом по рослинництву</i>	<i>4441,8</i>	<i>*,89</i>	<i>5331,9</i>	<i>*,9*</i>	<i>95*1,1</i>	<i>1,**</i>	<i>1,*4</i>	
Свині	491** 8,6	98,98	5414* 1,1	98,8*	*41*8 9,5	98,51	98,*8	I
Інша продукція тваринництва	539,1	*,11	6*8,4	*,11	11**,*	*,15	*,1*	
<i>Разом по тваринництву</i>	<i>491*6 *,6</i>	<i>99,*8</i>	<i>54**9 9,5</i>	<i>98,98</i>	<i>*4**1 6,*</i>	<i>98,66</i>	<i>98,91</i>	
<i>Реалізація іншої продукції, робіт і послуг</i>	<i>1,5</i>		<i>5,8</i>		<i>*5*3* 1</i>			
<i>Всього</i>	<i>49631</i>		<i>54*66</i>					

В структурі товарної продукції вони становлять відповідно 98,\*8% та \*,81%. Таким чином, зернові не призначені для реалізації, а використовуються для внутрішніх потреб. У досліджуваному господарстві спостерігаємо замкнутий цикл виробництва.

Для загальної оцінки основних економічних показників ТЗОВ «XXXXXXXX» використаємо дані табл. \*.3.

Аналізуючи аналітичні дані наведеної таблиці слід зробити висновок, що виробничо-фінансова діяльність сільськогосподарського підприємства за останні три роки була ефективною. Так, дохід від реалізації продукції протягом досліджуваного періоду збільшився на \*4\*,1 млн. грн. Стрімко зменшується

показник середньорічної чисельності працівників, так в цілому по господарству кількість працівників зменшилась на 61 осіб, а в рослинництві на \*\* чол.

Таблиця 2.3

**Динаміка основних економічних показників  
ТзОВ «XXXXXXXX» Стрийського району Львівської області**

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. +/- до 2021 р.
Дохід від реалізації продукції всього млн.грн.	**91,5	*44*,9	*331,6	*4*,1
В тому числі:				
Рослинництва	811,8	931,9	11*1,8	*9*,*
Тваринництва	1***,*	1499,5	1*19,*	-58,5
Робіт та послуг	*,*	9,5	1*,6	8,6
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	*319,4	3*41,*	311*,6	*98,*
В тому числі:				
Рослинництва	8*3,*	99*,*	919,*	116,*
Тваринництва	1513,9	**4*,6	*18*,5	6*3,6
Робіт та послуг	*,5	9,9	1*,9	8,4
Середньорічна чисельність робітників, чол.	**8	191	14*	-61
В тому числі:				
Рослинництва	1*5	*8	55	_**
Тваринництва	83	113	9*	9
Середньорічна вартість активів, тис.грн.	3*65,8	6159,1	6*8*,5	3**1,*
Середньорічне поголів'я свиней, тис. гол.	189	193	194	5
Прибуток (збиток), тис.грн	***,9	6**,3	*86,*	558,1
Рентабельність, %	9,8	19,*	*5,*	15,4

Очевидно, що така ситуація склалася в силу кращої технічної оснащеності процесу виробництва, про що свідчить збільшення показника середньорічної вартості активів на 3\*\*1,\* млн.грн. Крім того бачимо, що підприємство є прибутковим, при цьому намітилася тенденція до збільшення величини фінансового результату. Так, протягом досліджуваного періоду сума прибутку зросла на 558,1 млн.грн., водночас рівень рентабельності також зріс на 15,4 пунктів.

Для забезпечення виробничого циклу ТзОВ «XXXXXXXXXX» здійснює певні матеріальні та грошові витрати. Так, у звітному році витрати на основне виробництво становили 4\*65,\* млн.грн. – \*\*6\*,\* млн.грн. витрат в рослинництві та \*498,\* млн.грн. витрат на виробництво продукції тваринництва. Докладно структура витрат представлена на рис. \*.1 та \*.\*.

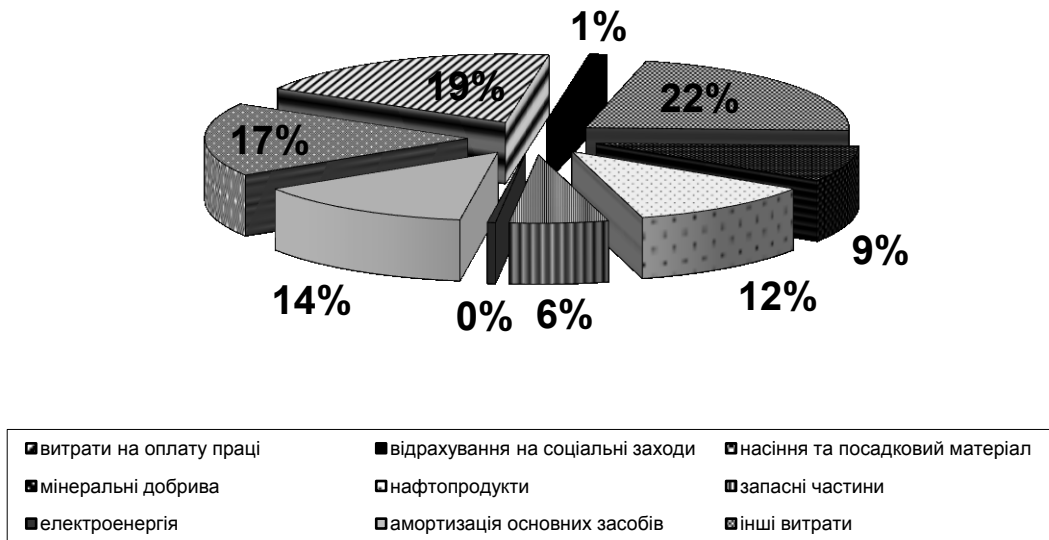


Рис. \*.1. Структура витрат на виробництво продукції рослинництва в ТзОВ «XXXXXXXXXX», 2023 рік

Як видно з діаграми, в структурі витрат на виробництво продукції рослинництва найбільшу питому вагу займають витрати на насіння і посадковий матеріал (\*\*,\*%), витрати на оплату праці (19.\*%), інші витрати (18,6%). А в структурі витрат на виробництво продукції тваринництва це вартість кормів (58,\*%) та витрати на оплату праці (\*\*,\*%).

Фінансова діяльність ТзОВ «XXXXXXXXXX» відображає виробничу діяльність через рух грошових коштів. Основними цілями аналізу фінансової діяльності є дослідження фінансового становища, платоспроможності підприємства і фінансових результатів його діяльності.

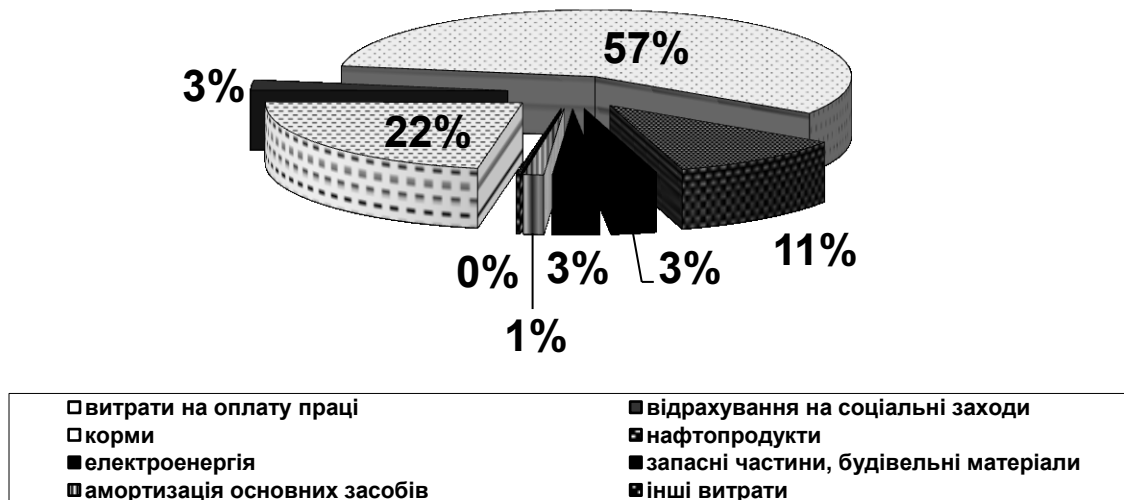


Рис.

\*.\*. Структура витрат на виробництво продукції тваринництва в ТзОВ  
«XXXXXXXXX», 2023 рік

Фінансове становище ТзОВ «XXXXXXXXX» характеризується набором параметрів, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Це комплексний показник виробничо-господарської діяльності підприємства. У той же час правильне використання фінансових результатів дозволяє активізувати виробничо-господарську діяльність, ефективність якої безпосередньо впливає на рівень платоспроможності підприємства.

Платоспроможність визначається здатністю ТзОВ «XXXXXXXXX» швидко погашати короткострокові платіжні зобов'язання. Для здійснення цих операцій необхідні кошти, які ТзОВ «XXXXXXXXX» може отримати в результаті переведення найбільш ліквідної частини мобільного фонду в грошову масу або в результаті переведення достатніх резервів в банк і касу.

У практиці аналізу фінансової ситуації існує три рівні ліквідності, які визначаються відповідними коефіцієнтами. Найбільш мобільна частина оборотних коштів - це готівкові гроші і короткострокові цінні папери. Ця частина коштів враховується при визначенні початкового ступеня ліквідності. Цей ступінь платоспроможності визначається коефіцієнтом абсолютної

ліквідності, який вимірюється відношенням суми грошових коштів до короткострокових платіжних зобов'язань ТзОВ «XXXXXXXXX». Цей показник відповідає на питання про те, яка частина короткострокової заборгованості ТзОВ «XXXXXXXXX» може бути погашена на звітну дату. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності вважається достатнім, якщо воно перевищує  $*,* \sim *,*5$ .

Час, необхідний для перетворення різних компонентів оборотного капіталу в готівку, сильно варіюється при погашенні боргу. Ліквідність коштів, що представляють собою дебіторську заборгованість, залежить від швидкості подачі банком платіжних документів, своєчасності обробки банківських документів, крайнього терміну надання комерційних кредитів індивідуальним покупцям, їх платоспроможності та інших факторів.

Конкретне аналітичне значення має порівняння із зобов'язанням по виплаті суми готівки, цінних паперів і дебіторської заборгованості, що характеризується проміжним коефіцієнтом ліквідності. Це вказує на те, чи є вищевказана сума мобільних коштів достатньою для погашення короткострокових платіжних зобов'язань. Теоретично обґрунтована оцінка цього коефіцієнта знаходиться в діапазоні  $*,* \sim *,*8$ .

Виняткової уваги заслуговує коефіцієнт загальної ліквідності, який виступає в якості найбільш узагальненого показника платоспроможності і характеризує її третю ступінь. Цей показник визначається відношенням всіх мобільних коштів до короткострокових платіжних зобов'язань. Теоретично обґрунтоване значення такого коефіцієнта визначається в діапазоні  $*,* \sim *,*5$ . Щоб оцінити величину і зміна коефіцієнта платоспроможності ТзОВ «XXXXXXXXX», виконаємо розрахунки в табл. \*.4.

Як видно з розрахунків, наведених в таблиці, ТзОВ «XXXXXXXXX» має досить високий рівень платоспроможності, про що свідчать розраховані коефіцієнти загальної, проміжної та абсолютної ліквідності. На тлі незначного зниження абсолютних і проміжних показників, коефіцієнт загальної ліквідності має тенденцію до збільшення, значно перевищуючи теоретично обґрунтовані

значення. Це пов'язано з тим, що господарство має значний обсяг виробничих запасів.

Таблиця 2.4

**Аналіз показників платоспроможності  
ТзОВ «XXXXXXXXX» Стрийського району Львівської області**

Показники	На кінець 2022 р.	На кінець 2023 р.	Теоретично виправдана величина	Відхилення за звітний період	Відхилення проти ТВВ
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (КАЛ)	*,*	*,1	*,*	-,1	-,1
Проміжний коефіцієнт ліквідності (ПКЛ)	*,4	*,1	*,*	-,3	-,6
Загальний коефіцієнт ліквідності (ЗКЛ)	*,4	3,6	*,*	1,*	1,6

Результатами проведених розрахунків також є аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості ТзОВ «XXXXXXXXX» (табл. \*.5). Згідно з даними, представленими в таблиці, аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості по досліджуваних господарствах дає вельми позитивні результати з точки зору зниження суми дебіторської та кредиторської заборгованості за звітний період. Таким чином, на тлі цієї тенденції станом на кінець \*\*\*3 року дебіторська заборгованість перевищувала кредиторську в \*,6 рази. Структура кредиторської заборгованості визначається сумою заборгованості за товари, роботи, послуги, страхування та заробітну плату.

У плані вивчення стану розрахунків ТзОВ «XXXXXXXXX» рекомендується проаналізувати основні показники ділової активності (табл. \*.6). Господарська діяльність підприємства аналізується на основі показників, заснованих на виручці від реалізації продукції, робіт і послуг.

Таблиця 2.5

**Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості в  
ТЗОВ «XXXXXXXX» Стрийського району Львівської області, млн. грн.**

Показники	Станом на 31.12.2022 р.	Станом на 31.12.2023 р.	Відхилення, +/-
<i>Дебіторська заборгованість, всього:</i>	415,1	** ,6	-38* ,5
В т.ч. за товари, роботи і послуги	413,*	** ,6	-385,6
із внутрішніх розрахунків	1,9	-	-
<i>Кредиторська заборгованість, всього:</i>	598,6	45* ,5	-148,1
В т.ч. довгострокові кредити банків	5** ,*	*94,5	-**5,5
за товари, роботи і послуги	** ,6	8* ,5	5* ,9
з бюджетом	5,*	-	-
з позабюджетних платежів	* ,3	-	-
зі страхування	8,1	1* ,9	4,8
з оплати праці	5* ,6	6* ,6	5,*

Таблиця 2.6

**Динаміка показників ділової активності щодо розрахунків  
ТЗОВ «XXXXXXXX» Стрийського району Львівської області**

Показник	Алгоритм розрахунку	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення, +/-
Обертання дебіторської заборгованості, рази	Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) / сума дебіторської заборгованості (коди 16* - *1* другого розділу активу балансу)	61,5	8* ,1	1** ,9	66,4
Середній строк обороту дебіторської заборгованості, днів	Дебіторська заборгованість X 36* / виручка від реалізації	6	4	3	-3
Обертання кредиторської заборгованості, рази	Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) / сума кредиторської заборгованості (сума підсумків розділів III і IV пасиву балансу)	* ,*	4,6	6,6	4,6
Середній строк обороту кредиторської заборгованості, днів	Кредиторська заборгованість X 36* / виручка від реалізації	1*6	*8	54	-1**

З наданої інформації видно, що показники ділової активності ТзОВ «XXXXXXXXX» знаходяться на недостатньому рівні. Таким чином, середній термін оборотності кредиторської заборгованості за досліджуваний період знизився на 54 дні, але значно вище в порівнянні з теоретично обґрунтованим значенням (\*\* днів). Що стосується дебіторської заборгованості, то цей показник досить високий і знизився за 3 дні навіть за останні 3 роки. Так, за рахунок виручки від продажу деякі борги погашаються за 3-6 днів.

Аналіз руху грошових коштів дає можливість оцінити довгострокову платоспроможність і ступінь ризику укладення договорів, підряду і контрактної системи; передбачає розрахунок доходів і витрат в розрізі окремих видів діяльності, що відображено в табл. \*.\*.

Дані наведені в таблиці \*.\* свідчать, що оскільки грошовий потік від операційної діяльності є позитивним, а від інвестицій і фінансів - негативним, це свідчить про задовільну якість фінансового менеджменту. Це означає, що в результаті основної діяльності ТзОВ «XXXXXXXXX» операційна діяльність забезпечує достатні кошти для оплати.

Таблиця 2.7

**Динаміка грошового потоку за джерелами його утворення в  
ТзОВ «XXXXXXXXX» Стрийського району Львівської області**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. у % до	
				2021 р.	2022 р.
Чистий рух коштів від:					
операційної діяльності	15*,*	***,*	13*,3	88,*	59,6
інвестиційної діяльності	-1**,*	-**6,*	-95,5	89,3	46,4
фінансової діяльності	-5*,*	-19,*	-	X	X
Чистий грошовий потік	-9,*	-3,*	36,8	X	X
Залишок коштів					
на початок року	1*,*	8,*	5,*	*9,4	6*,5
на кінець року	8,*	5,*	41,8	5**,4	836,*



Одержані від операційної діяльності кошти використовують для інвестиційних потреб підприємства і здійснення платежів. Так, у \*\*\*3 році чистий рух коштів від операційної діяльності знизився порівняно з \*\*\*\* роком на 11,8% і порівняно з \*\*\*1 роком на 4\*,4%. Це сталося за рахунок зниження обсягів виробництва та виручки від реалізації продукції. У \*\*\*3 році вперше за останні три роки чистий грошовий потік став позитивним, що свідчить про поліпшення здатності генерувати кошти, залишок яких на початок \*\*\*3 року знизився на \*\*,6% порівняно з \*\*\*1 роком і на 3\*,5% - з \*\*\*\* роком. На кінець \*\*\*3 року залишок коштів підвищився порівняно з \*\*\*1 роком у 5 разів,, а з \*\*\*\* – у 8 разів.

Щоб визначити, як формувалися грошові потоки в досліджуваному підприємстві, проаналізуємо їх рух за видами діяльності (табл. \*.8).

Таблиця 2.8.

**Рух грошових потоків від операційної діяльності в ТзОВ «XXXXXXXX»,**  
млн. грн.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. у % до	
				2021 р.	
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	*6*,*	469,*	39*,*	146,8*	**,*
Коригування на: амортизацію необоротних активів	411,*	418,*	4*5,1	14,1	*,1
Збільшення (зменшення) забезпечень	-9*,*	-	51,*	141,*	55,*
Прибуток (збиток) від не операційної діяльності	-*4*,*	45,*	*,*	*4*,*	-44,8
Прибуток (збиток) від операційної діяльності до зміни в чистих оборотних активах	348,*	-6,*	8*,1	-*6*,9	86,1
Зменшення (збільшення):					
оборотних активів	-*45,*	383,*	*55,5	5**,5	-1**,5
витрат майбутніх періодів	-11,*	1,*	*5,*	14,*	*4,*
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	93,*	-*9,*	-**6,*	-*99,*	-1**,*
Кошти від операційної діяльності	154,4	***,*	349,*	5*,6	194,6
Чистий рух коштів	154,4	***,*	349,*	5*,6	194,6
Чистий рух коштів від	13*,3	15*,*	***,*	1*,*	89,*

операційної діяльності					
------------------------	--	--	--	--	--

За даними таблиці бачимо, що у \*\*\*3 році чистий рух коштів від операційної діяльності зріс, порівняно з \*\*\*1 роком, на 1\*,\* млн.грн., а з \*\*\*\* роком – на 89,\* млн.грн. за рахунок прибутку і поточних зобов'язань у \*\*\*3 році. Позитивно вплинули на чистий рух коштів суми коригування на амортизацію необоротних активів та зростання суми необоротних активів, тому чистий рух коштів за останні три роки був позитивний, хоча в \*\*\*3 році менше на 5\*,6 млн.грн., порівняно з \*\*\*1 роком і менше на 194,6 млн.грн, порівняно з з \*\*\*\* роком. Рух коштів, які сталися внаслідок несприятливих погодних умов, через що загинули посіви озимих культур, останні три роки були негативними і вплинули на зниження чистого руху коштів від операційної діяльності в \*\*\*1 році на 5\* тис.грн, у \*\*\*\* році – на 1\*\*,\* тис.грн., а у \*\*\*3 році – на \*\*,1 тис.грн.

Отже, у ТзОВ «XXXXXXXXX» для покращення управління фінансами необхідно підвищити ефективність операційної та інвестиційної діяльності. Це можливо за рахунок виробництва нових видів продукції, які користуються попитом, шляхом впровадження нових ресурсозберігаючих та економічно безпечних технологій. Також слід поліпшити організацію збуту сільськогосподарської продукції.

## **2.2. Первинний та зведений облік розрахунків з постачальниками**

Сільськогосподарські підприємства отримують від своїх постачальників різні види оборотних матеріальних активів для забезпечення безперервності операційної діяльності, таких як насіння, мінеральні добрива та засоби захисту рослин, мед- та ветпрепарати, паливо, різні мастильні матеріали, запасні частини та інші матеріальні активи. Крім того, необоротні активи також можуть бути надані постачальниками для різних видів технічного обладнання, особливо тракторів, навантажувачів, автомобілів і т.д. Як уже згадувалося, відносини між контрагентами, в тому числі щодо закупівлі товарно-

матеріальних цінностей, регулюються двосторонніми угодами. Належна організація обліку розрахунків з постачальниками повинна забезпечити дотримання умов, зазначених у договорі.

Основним документом, що регламентує розрахункові відносини з постачальником, є рахунок-фактура. Цей основний документ служить основою для підготовки відповідних банківських платіжних документів для перерахунку кредиторської заборгованості перед вкладниками: платіжних вимог, платіжних доручень, розрахункових чеків, акредитивів і т. д.

Постачальники, що відвантажують товарно-матеріальні цінності, мають право виставляти рахунки-фактури. У цьому документі бухгалтерія Постачальника вказує такі деталі, як найменування та юридична адреса постачальника, номер поточного банківського рахунку, інші банківські реквізити, назва місця відправлення товару, назва місця прибуття вантажу, дату і час отримання товару. У рахунку-фактурі також вказані найменування за типом цінностей, одиниця виміру, ціна, кількість, сума без урахування ПДВ і загальна вартість покупки з урахуванням ПДВ. У рахунку-фактурі та податковій накладній, які додаються до рахунку-фактури, обов'язково робиться посилання на договір, укладений з контрагентом за такою угодою, і, відповідно, заявлені матеріальні активи передаються покупцеві. Залежно від того, які матеріальні цінності були відпущені зі складу, бухгалтеру необхідно вказати кількість рахунків-фактур або квитанцій. Бухгалтери сільськогосподарського підприємства ретельно перевіряють рахунки-фактури постачальника на відповідність всім реквізитам, точність цін і т. д. Наступним кроком після візуального огляду є перевірка відповідності кількості, зазначеної в рахунку-фактурі, кількості та якості отриманого вантажу. Така скрупульозність обумовлена тим, що в майбутньому основна інформація повинна знайти своє місце в системі інтегрованого і синтетичного обліку, тому виникає реальна функція контролю бухгалтерського процесу. Якщо в кількості придбаних цінностей виявляється невідповідність даними рахунку-фактури або вони

виявляються неналежної якості, покупець може пред'явити претензію постачальнику.

Якщо досліджуване сільськогосподарське підприємство перевозить придбані цінності власним транспортним засобом, довірена особа отримує цінності від постачальника відповідно до довіреності одержувача. Довіреність видається бухгалтерією покупця, вона видається для отримання цінностей, а згодом повертається в бухгалтерію. Оформлення довіреності відповідає вимогам, прописаним в Інструкції про порядок оформлення довіреності. Тому довіреність на придбання матеріальних цінностей оформляється на бланку стандартної форми. У цьому випадку обов'язковими реквізитами є назва покупця (сільськогосподарського підприємства) та номер його банківського рахунку, назва банку, строк дії довіреності, прізвище та паспортні дані особи, якій довірено отримання цінностей, найменування та кількість включених цінностей, підпис та інші дані, розшифровка підпису керівника підприємства, печатки. Довіреність видається спеціально призначеною особою, яка відповідає за ведення форми довіреності та журналу реєстрації виданих довіреностей. Довіреність на отримання цінностей надається особам, перелік яких затверджується наказом керівника. Аналогічним чином, призначення особи, відповідальної за видачу та реєстрацію довіреності, також здійснюється відповідно до вказівок керівника. Таким чином, відповідальна особа від постачальника отримує зазначену в довіреності суму за умови пред'явлення паспорта та довіреності на виконання робіт. В цьому випадку довіреність повинна бути залишена на ім'я постачальника, незалежно від терміну її дії. Завідувач складу постачальника, який видав цінні речі від його імені, потім разом з іншими основними документами передає один примірник довіреності бухгалтеру свого підприємства. Враховуючи можливість отримання та вивезення цих цінностей, термін дії довіреності встановлюється протягом 10 днів.

Не пізніше, ніж на наступний день після доставки цінностей на підприємство, отриманих за дорученням, необхідно вручити співробітнику,

який оформив довіреність, основний документ про отримання зазначених цінностей та їх передачу на склад підприємства. Якщо довіреність не використовувалася, вона повинна бути повернута в бухгалтерію не пізніше, ніж на наступний день після закінчення терміну її дії. Особа, відповідальна за журнал реєстрації довіреностей, вносить всі необхідні записи про використання або повернення невикористаної довіреності; кількість документів, за якими були отримані цінні речі і т.д. Невикористана довіреність зберігається протягом 3 років в поточному архіві підприємства так само, як і інші основні документи.

Всі основні документи, що супроводжують придбання матеріальних цінностей у постачальників, бухгалтером підприємства покупця повинні бути зареєстровані в журналі обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. Весь процес документування процесу придбання матеріальних активів у постачальників показаний на рис. 2.3.

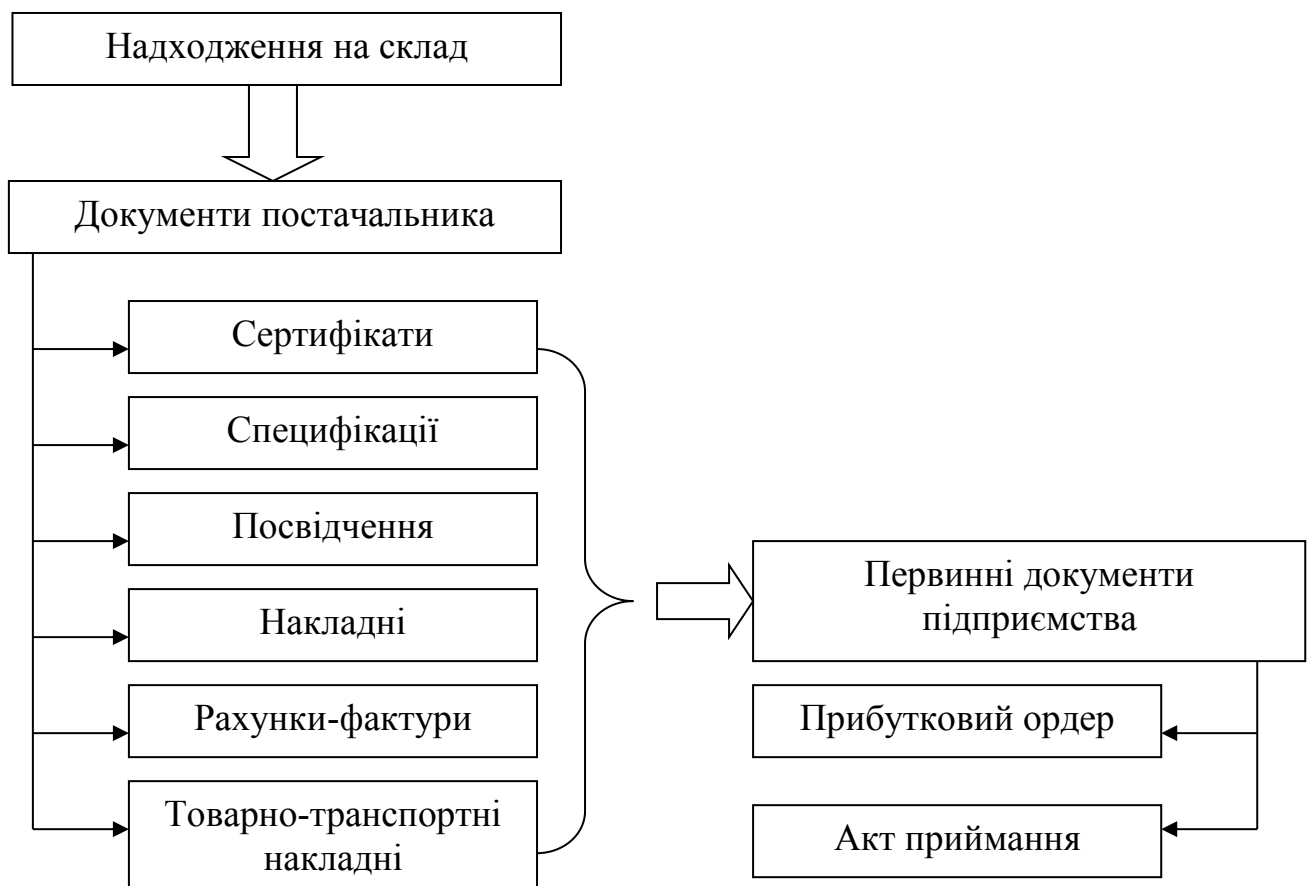


Рис. 2.3. Документальне оформлення у ТЗОВ «XXXXXXXXXX» надходження оборотних активів на склад, отриманих від постачальника

Після того, як придбані у постачальника матеріальні цінності надходять на склад сільськогосподарського підприємства-покупця, на цю операцію оформляють накладну. Вона складається на підставі супровідних документів, отриманих від постачальника разом з вантажем. Накладна для обліку цінностей складається на підставі фактичної кількості прийнятих цінностей. Матеріали, що надходять на склад, ретельно перевіряються на відповідність записам, зазначеним у супровідних документах. Якщо в ході ретельної перевірки не було виявлено розбіжностей у кількості та якості зареєстрованих цінностей, матеріали транспортуються на склад відповідно до акта їх приймання. Цей документ є підставою для врахування фактично отриманих цінностей (рис. 2.4).

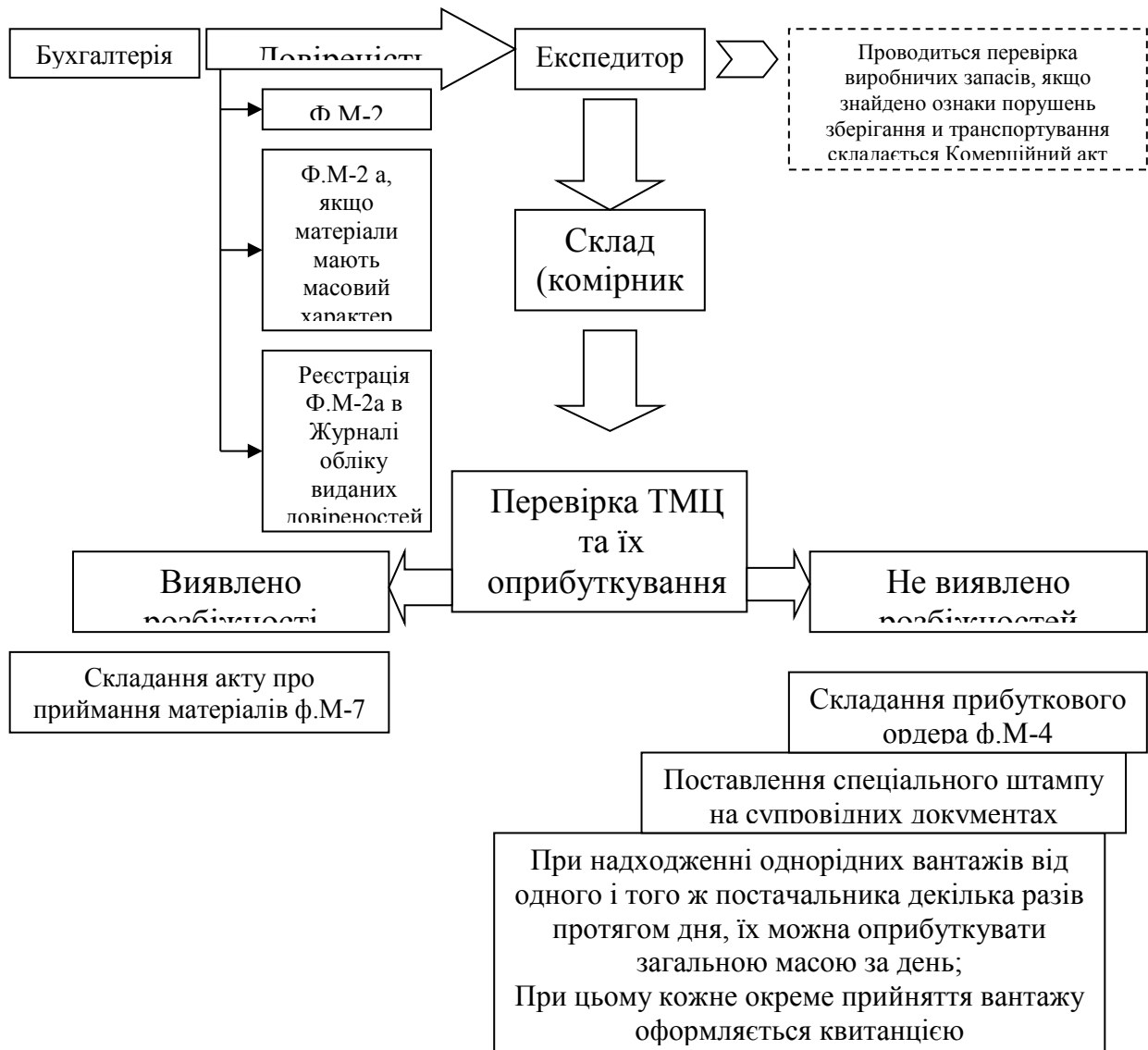


Рис. 2.4. Документальне оформлення порядку прийняття запасів від постачальників та їх оприбуткування

В іншому випадку, тобто при наявності невідповідності в супровідних документах постачальника, про розбіжності кількості придбаних цінностей або є про невідповідність щодо очікуваної якості цінностей, спеціально призначена комісія сільськогосподарського підприємства-покупця складає акт розбіжностей.

Відносини між замовником послуги та підрядником, який виконує ці послуги, регулюються договором. Договір укладається між замовником і підрядником на початковому етапі будівництва і в той же час стосується всього періоду будівництва. Таким чином, предметом договору є сукупність всіх робіт і послуг, які повинен виконати підрядник. За угодою сторін визначається ціна договору, яка чітко залежить від суми витрат на виконання замовлення, розміру проекту за проектно-кошторисною документацією. Вартість виконання контракту може бути скоригована з урахуванням рівня інфляції. Термін виконання робіт за контрактом визначається відповідно до графіка будівництва. Рекомендується вказувати в контракті конкретну дату початку робіт і введення об'єкта в експлуатацію. Платежі в безготівковій формі, як правило, можуть проводитися за обсяг виконаних робіт, або об'єкт, або шляхом проміжних платежів за етапи, види робіт, конструктивні елементи і т. д.

Таким чином, в процесі будівництва підрядник виставляє вартість об'єкта або елемента. Сільськогосподарське підприємство прийме готову роботу тільки відповідно до акта виконаних робіт і відзначить її вартість в загальній сумі. Але в той же час необхідно окремо виділяти витрати, які не включені або не враховані в кошторисі, зокрема, підвищення заробітної плати, мобільність працівників, надбавки до заробітної плати, різницю в ціні матеріалів та інші прямі витрати. Під час будівництва такі витрати включаються у вартість споруджуваного об'єкта.

Закінчені будівлі та споруди приймаються відповідною приймальною комісією. До складу комісії з введення в експлуатацію промислових будівель

входять представники підприємства замовника (сільськогосподарського підприємства), генеральних підрядників, генеральних проектувальників, органів державного пожежного нагляду, установ профспілкової організації замовника, представники банку, що фінансує об'єкти, будівництво яких буде здійснюватися за рахунок довгострокових кредитів з банку. Замовник подає до комісії документи про прийняті об'єкти: документи затвердженої проектно-кошторисної документації, акти приймання встановленого обладнання, документи про виділення земельних ділянок. Таким чином, комісія підтверджує підготовку об'єкта до введення в експлуатацію, зокрема якість виконаних будівельно-монтажних робіт, відповідність вартості масштабу будівництва, сума якого вказана в проектно-кошторисній документації. Введення в експлуатацію об'єктів необоротних активів здійснюється за встановленою формою. Якщо з розумних причин комісія вважає, що маніпулювати побудованим об'єктом неможливо, то це обґрунтовується мотивованим висновком. Такі висновки доводяться до відома замовників і генеральних підрядників.

Якщо підрядник виконує роботу або послугу, компанія-замовник враховує результати його роботи на підставі акта приймання виконаної роботи або послуги. Таким чином, рахунки-фактури та інші важливі документи служать основою для хронологічного запису інформації в бухгалтерських регістрах.

### **2.3. Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками**

Процес поставки в ТзОВ «XXXXXXXXX» можна віднести до лінійного бізнес-процесу за всіма властивими йому ознаками. Якщо ТзОВ «XXXXXXXXX» має невеликий обсяг діяльності, то наявність виключно незалежного фахівця з розрахунків з контрагентами з числа співробітників бухгалтерської служби може повністю задовольнити потреби керівництва досліджуваного господарства в управлінні передачами цінностей, отриманих від постачальників (рис. 2.5).



У ТзОВ «XXXXXXXXXX» тонкощі операційної діяльності полягають у забезпеченні ритмічності зберігання сировини для потокового виробництва та можливості безперебійного виробничого процесу, особливо коли мова йде про період посівної чи збору урожаю. Як управлінські, так і бухгалтерські служби повинні систематично надавати звітність і виконувати свої функції, а також контролювати діяльність сектору постачання та обсяг виробничих запасів.



Рис. 2.5. Лінійний бізнес-процес постачання у ТзОВ «XXXXXXXXXX»

Отож, сьогодні, незалежно від форми власності, в тому числі і в ТзОВ, діяльність підприємства неможлива без взаємодії зі сторонніми організаціями, які забезпечують підприємство необхідними ресурсами для його діяльності, виконують роботи і надають послуги. У момент після поставки, але перед оплатою постачальнику за отримані цінності, в ТзОВ «XXXXXXXXXX» виникає поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. З одного боку, кредиторська заборгованість – це сума тимчасових оборотних коштів, а з іншого, сума поточної заборгованості, що робить істотний вплив на платоспроможність і фінансову стійкість сільськогосподарських підприємств, тому за розміром цього виду заборгованості слід ретельно стежити.

Інформацію про стан розрахунків з постачальниками і підрядниками можна знайти в третьому розділі пасиву Балансу ТЗОВ «XXXXXXXXXX». Таким чином, сума зобов'язань перед постачальниками та підрядниками на конкретну дату подають у розділі III «поточні зобов'язання та забезпечення» бухгалтерського балансу (фінансової звітності) у рядку 1615. Також зазначений вид зобов'язань показують в Звіті про рух грошових коштів, більш конкретно у розділі I «Рух коштів у результаті операційної діяльності» у рядку з шифром 3100 «Витрачання на оплату: товарів (робіт, послуг)». Аналогічно цей показник можна побачити у «Звіті про рух грошових коштів (за непрямим методом)» у цьому ж розділі у рядку 3560 «Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань», де відображають величину поточних зобов'язань за конкретний період.

Нагадаємо, що методологічні засади формування інформації про зобов'язання в бухгалтерському обліку та їх розкриття у фінансовій звітності визначені в П(С)БО 11 «Зобов'язання». Сума зобов'язань може залежати від обмінних курсів і відображена в П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». У міжнародній практиці порядок розрахунку і відображення короткострокових зобов'язань регулюється правилами МСФЗ (IAS) 1 МСБО 1 «Подання фінансових звітів» і МСФЗ (IAS) 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи».

Сам процес поставки, як об'єкт обліку, полягає в закупівлі та організації зовнішнього надходження матеріалів, комплектуючих або готової продукції від постачальників на підприємства, склади і роздрібні магазини. На рис. 2.6 показаний процес обліку поточних зобов'язань перед постачальниками та підрядниками.

У ТЗОВ «XXXXXXXXXX» на основі побудови таблиці робочого плану рахунків реалізовані вимоги облікової політики за методом щоденного відображення, групування та систематизації інформації про розрахунки. У зв'язку з цим ми відзначаємо, що норми національного законодавства допускають незалежність суб'єкта при виборі аналітичних інструментів для обліку досліджуваних операцій. Оцінка структури робочого плану рахунків

вказує на необхідність організації аналітичного обліку для забезпечення надійності і правдивості консолідованої облікової інформації.



Рис. 2.6. Схема обліку розрахунків з постачальниками у ТзОВ «XXXXXXXXX»

В основу формування номенклатури аналітичного обліку повинен бути покладений принцип угруповання рахунків бухгалтерського обліку за класами відповідно до економічної сутності. Слід зазначити, що чинний План рахунків бухгалтерського обліку орієнтований на відображення суми кредиторської заборгованості як об'єкта фінансової звітності сільськогосподарського підприємства. У той же час він не враховує динамічний і постійний характер платіжних операцій, оскільки вони відбуваються постійно. Таким чином, заборгованість не тільки статична за своєю природою; більш того, сталість розрахункових операцій вимагає іншого підходу до прийняття достовірних показників по ній, а не тільки на момент звітної дати. В результаті необхідність поліпшення структурної та функціональної цілісності Плану рахунків в частині обліку розрахунків з постачальниками обумовлена потребою ідентифікації розрахунків як об'єктів бухгалтерського обліку.

Виявлені невідповідності в системі бухгалтерського обліку обумовлюють методологію даної області бухгалтерського обліку і необхідність

вдосконалення інформації, зокрема, щодо обліку розрахунку за допомогою реєстрів бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим було проведено важливий огляд реєстрів аналітичного та синтетичного обліку, зокрема Відомостей 3.1. та 3.3. до Журналу 3, які регламентовані чинними Методичними рекомендаціями по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом Мінфіну від 29.12.2000 р. № 356. Це дає підстави для виявлення деяких прогалин, допущених під час їхньої розробки. Перевага позиції в якості номера запису або серійного номера, а не імені самого контрагента, не відповідає порядку застосування лінійно-позиційного методу створення запису про взаєморозрахунок в реєстрах бухгалтерських записів щодо розрахунків, відтак ставить під сумнів точність ведення обліку в цих реєстрах. Існуючий Реєстр аналітичного обліку не забезпечує достатнього ступеня аналітичності.

Таким чином, діюча практика бухгалтерського обліку передбачає, що розрахунки з постачальниками здійснюються з використанням рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками». Це бухгалтерський балансовий рахунок, розрахунковий рахунок, який допомагає пояснити поточні зобов'язання підприємства.

Кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» надає ТзОВ «XXXXXXXXXX» інформацію про товарно-матеріальні цінності, отримані від постачальників. Тобто, за кредитом показують виникнення заборгованості перед постачальниками на суму отриманих від них товарно-матеріальних цінностей. При цьому за дебетом бухгалтерського рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» бухгалтер показує погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками.

Рахунок бухгалтерського обліку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» має наступні субрахунки:

631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;

632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

На субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» бухгалтерія ТзОВ «XXXXXXXXXX» веде облік розрахунків за вартість товарно-матеріальних цінностей, отриманих від вітчизняних постачальників.

На субрахунку 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», ТзОВ «XXXXXXXXXX» відображає розрахунки з іноземними постачальниками, якщо матеріальні цінності та інші активи надходять з-за кордону.

Хоча викладені деталі, безсумнівно, корисні для впровадження в бухгалтерську практику, ми вважаємо, що вони не забезпечують достатнього рівня деталізації. Тому доречно відкривати окремі аналітичні рахунки для кожного з субрахунків, згаданих вище.

Таким чином, в бухгалтерських кореспонденціях кредиту рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» відповідають бухгалтерські рахунки з обліку матеріалів і витрат за вартістю фактично отриманих товарно-матеріальних цінностей. Бухгалтерські записи створюються на підставі товарно-транспортних накладних або рахунків-фактур. Отже, для отримання права відображення інформації по кредиту бухгалтерського рахунку 63 бухгалтер повинен пересвідчитись, що сума буде відображена відповідно до розрахункового документа. У зв'язку з тим, що виробничі запаси враховуються відповідно до ціни постачальника без урахування суми ПДВ, загальна сума, сплачена постачальнику відповідно до суми, зазначеної в отриманому документі, відображається по кредиту рахунку 63. А по дебету рахунку 63 та кредиту відповідного кореспондуючого рахунку, відображається загальна сума з урахуванням ПДВ, сплачена постачальнику відповідно до суми, зазначеної в отриманому документі. Таким чином, сума ПДВ заноситься в дебет бухгалтерського субрахунку 644 «Податковий кредит».

За дебетом рахунку бухгалтерського обліку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», бухгалтер ТзОВ «XXXXXXXXXX» враховує суму, сплачену в погашення поточної заборгованості, яка виплачується постачальнику. Окрема схема кореспонденції по дебету бухгалтерського рахунку 63 передбачена для того, щоб відобразити в системі бухгалтерського

обліку погашення передоплати або кредиторської заборгованості, що попередньо відображена за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» (табл. 2.9), представивши, таким чином, стандартну кореспонденцію за бухгалтерським рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Таблиця 2.9

### Операції по обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Оплачено постачальникам і підрядникам: -з поточного рахунку, через акредитив	63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»	31 «Рахунки в банках»
-виданими векселями	63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»	62 «Короткострокові векселі видані»
-за рахунок короткострокової позики банку	63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»	60 «Короткострокові позики»
Погашено заборгованість постачальникам товарами, гостовою продукцією, роботами та послугами	63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»	70 «Доходи від реалізації»
Оприбутковано від постачальників матеріальні цінності	20 «Запаси», 21 «Тварини на вирощуванні і відгодівлі», 22 «МШП», 28 «Товари»	63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»
Нараховано підрядникам за виконані роботи і надані послуги	23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати»	63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»
Відображено ПДВ згідно з податковими накладними постачальників	644 «Податковий кредит»	63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»

Для відображення оборотів за бухгалтерським рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» бухгалтерія ТзОВ «XXXXXXXXX» проводить записи у журнал-ордер 3 (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

**Журнал-ордер ЗВ с-г по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»  
за жовтень 2023 року в ТзОВ «XXXXXXXX», тис. грн.**

№ п/п	Найменування постачальника (підрядника)	Залишок на початок місяця		З кредиту р.63 в дебет рахунків			Разом по кредиту	Відмітки про оплату і списання по рахунках обліку грошових коштів			Залишок на кінець місяця	
		Дебет	Кредит	20	21	64		дата	З поточного рахунку	Всього по дебету	Дебет	Кредит
1	ВАТ «Мегабуд»	-	5731,3	944,1		188,8	1132,9	24.06	1500,0	1500,0	-	5364,2
2	ПП «Рубікон»	-	7325,4					18.06	1503,7	1503,7	-	5821,7
3	ПП «Варяниця»	-	6844,1	834,2		166,8	1001,0				-	7845,1
4	МПП «Смерека»	-	4578,3								-	4578,5
	І т.д.	-	6954,9	3459,2		691,8	4151,0	5.06	1954,2	1654,2	-	9151,7
	Разом	-	31434,2	5237,5		1047,4	6284,9		4957,9	4957,9	-	32761,2

Сільськогосподарські підприємства в Україні, які використовують журнально-ордерну форму обліку, керуються низкою нормативно-правових актів, серед яких Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств №390 від 4 червня 2009 року. Ці рекомендації, затверджені Міністерством аграрної політики України, містять вказівки щодо формування регістрів обліку, організації облікових процесів і заповнення облікових документів. Також ТзОВ «XXXXXXXXXX» використовує внутрішні нормативні документи. Досліджуване підприємство розробляє власну облікову політику, яка узгоджується з вищевказаними нормативними документами. Для організації обліку за журнально-ордерною формою, підприємство також повинно затвердити в обліковій політиці регістри, графік документообігу і методологію використання цієї форми.

В проілюстрованому регістрі синтетичного обліку журналі-ордері 3-В с-г на початок місяця показують залишки за пасивним бухгалтерським рахунком 63, записи оборотів за кредитом і дебетом, а також залишки по рахунку у розрізі усіх постачальників на кінець місяця. Така конфігурація журналу 3-В с-г у вигляді Оборотної відомості обумовлена тим, що в ньому спочатку вказується отримання цінностей від постачальника, ця інформація заноситься на кредит рахунка 63, а потім робиться відмітка про погашення заборгованості за отриманими цінностями. При цьому бухгалтер записує суму в дебет рахунку 63. Тобто в його основі лежить принцип, згідно з яким спочатку надходить вартість, а потім вартість оплачується. Однак, в даний час цей принцип не дотримується. Адже передоплата зараз використовується дуже часто.

Вивчення стану бухгалтерського обліку в ТзОВ «XXXXXXXXXX» показує, що господарство не дотримується вимог Методичних рекомендацій в частині використання регістрів в стандартній формі. Таким чином, журнал-ордер 3-В с-г ведеться в адаптивній формі в програмі Excel, що значно знижує ефективність бухгалтерського процесу, оскільки записи в документі не систематизовані, і відсутнє відповідне бухгалтерське шифрування. Такі неточності можуть



призвести до подальших бухгалтерських помилок.

Таким чином, бухгалтер в журналі-ордері 3-В с-г фіксує інформацію про кредит розрахункового рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» на підставі декларованих в орбліковій політиці первинних документів, представлених йому постачальником, зокрема розрахункових документів, прийнятих до оплати, тобто рахунку-фактури. Інформація по кожному документі заноситься в окремі рядки. Бухгалтер повинен мати на увазі, що надходження матеріальних цінностей на підприємство або приймання виконаної роботи повинні бути підтверджені відповідальним працівником (підписом на первинному документі про отримання цінностей, актом приймання-передачі або наказом про приймання, виданим відповідним чином).

У журналі-ордері 3-В с-г також відзначаються платежі за отримані матеріальні активи. Такі записи здійснюються окремо за кожним первинним розрахунковим документом, але сума виниклої заборгованості, тобто в лінійному позиційному порядку – обов'язково навпроти сум виникнення заборгованості. Відмітки про оплату придбаних цінностей робляться на підставі банківських виписок або інших первинних документів, що підтверджують фактичну оплату або взаємозалік заборгованостей. Відмітка про оплату означає запис по дебету рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» і запис по кредиту бухгалтерського рахунку, на який був проведений платіж.

Якщо під час приймання товарно-матеріальних цінностей виявляється нестача, виявлена сума нестачі відображається окремо поряд з покупною вартістю цінностей, отриманих сільськогосподарським підприємством. Аналогічним чином реєструється сума, що стягується за низьку якість, дефектність або невідповідність ціни отриманих матеріальних активів.

Отже, в журналі-ордері 3В с-г по кредиту рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» відображається ціна покупки, тобто вартість придбання товарно-матеріальних цінностей, які сільськогосподарське підприємство фактично отримало, з урахуванням націнки або виявленої нестачі. Сума претензій і нестач вказується відповідно до дебету рахунку 374

«Розрахунки за претензіями».

ТзОВ «XXXXXXXXX» договорах, укладених з постачальниками, передбачає, що оплата за розрахунковим первинним документом для списання заборгованості повинна бути проведена протягом 2 місяців. Ці факти господарського життя повинні бути відображені в бухгалтерській звітності, в якій відображаються дані про надходження товарів. Згідно з існуючою практикою бухгалтерського обліку, після закінчення 2 місяців неоплачені або не списані борги переносяться до нового Реєстру окремо за кожним розрахунковим документом, який відкривається в наступному звітному періоді і робиться додаткова відмітка про оплату. Цей метод ведення бухгалтерського обліку підходить для використання, коли на кінець звітного періоду все ще залишається багато неоплачених первинних документів, і переписування цих боргів є звичайним додатковим завданням. У той же час, якщо на кінець звітного періоду залишається трохи неоплачених документів, рекомендується перенести залишок в реєстр аналітичного обліку на наступний місяць. Такий підхід значно спрощує ведення бухгалтерського обліку. Отже, ведення обліку розрахунків з постачальниками в журналі-ордері ЗВ за журнально-ордерною формою обліку має на меті систематизацію та контроль за зобов'язаннями перед постачальниками. Наприкінці місяця підбиваються підсумки за кредитом і дебетом рахунка 63, які мають збігатися з оборотами Головної книги. Підтвердження залишків заборгованості на кінець місяця шляхом звірки із залишками постачальників. Є певні особливості ведення журналу-ордеру ЗВ с-г для сільськогосподарських підприємств, оскільки часто треба враховувати специфічні розрахунки, наприклад, за поставки насіння, добрив, пального, послуг техніки.

Аналітичний облік може вестися додатково в спеціалізованих допоміжних відомостях для контролю за окремими видами постачань (наприклад, матеріали для весняно-польових робіт). Як додаток до журналу-ордеру ЗВ с-г, нормативна база для ведення аналітичного обліку розрахунків з постачальниками передбачає Реєстр операцій по розрахунках з постачальниками і підрядниками

ф. 3.3 та Книгу обліку придбання товарів. Тут для кожного постачальника надається окремий рядок, а загальна інформація дублюється в журналі-ордері ЗВ. Записи до журналу-ордеру ЗВ та аналітичних відомостей бухгалтер здійснює на основі первинних документів, які підтверджують господарські операції. Цей процес потребує систематичного та точного підходу, щоб забезпечити коректний облік розрахунків з постачальниками.

Аналітичний облік у відомостях деталізує розрахунки з кожним постачальником, що забезпечує точність контролю за окремими контрагентами. Аналітичний облік ведеться окремо за кожним постачальником. Зазвичай, форма аналітичної відомості містить такі колонки: дата, номер документа, сума заборгованості (дебет/кредит), призначення платежу. Дані вносяться на основі тих самих первинних документів, що і для журналу-ордера. Кожна операція (надходження, оплата, повернення) записується із зазначенням постачальника. Залишки за кожним постачальником визначаються як різниця між сумами дебету та кредиту. Дані з аналітичних відомостей звіряються із записами у журналі-ордері ЗВ. Особливості синхронізації журналу-ордера і аналітичних відомостей полягають в тому, що в аналітичних відомостях залишок боргу за кожним постачальником сумується і повинен відповідати загальному залишку по рахунку 63 у журналі-ордері ЗВ. Бухгалтер регулярно перевіряє відповідність між записами журналу-ордера та аналітичних відомостей, щоб уникнути помилок. Якщо би бухгалтерія використовувала спеціалізоване програмне забезпечення, то записи до журналу-ордеру і аналітичних відомостей формувалися б автоматично на основі внесених первинних документів. При цьому залишки і взаємозв'язки між регістрами контролюються системою. Цей підхід дозволяє точно і вчасно відображати всі операції, що забезпечує прозорість та ефективність обліку.

Аналітичні документи також складаються за принципом звітів про продажі, сальдо відображається на початок і кінець місяця. Дебетове сальдо – це сума, яка вже була виплачена постачальнику, а кредитове сальдо – це сума, яка ще не була виплачена постачальнику.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що аналітичний та синтетичний облік розрахунків з постачальниками в журналі-ордері ЗВ об'єднані в єдиний бухгалтерський процес. Таким чином, журнал-ордер ЗВ одночасно є відомістю продажів для аналітичного рахунку. Результати журналу-ордера ЗВ (кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» в дебет відповідних рахунків бухгалтерського обліку) переносяться в Головну книгу.

В результаті проведеного дослідження було виявлено, що бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками в ТзОВ «XXXXXXXXXX» відповідає вимогам методичних рекомендацій щодо використання бухгалтерських реєстрів. Крім того, бухгалтерський облік на підприємстві частково автоматизований, що значно спрощує його ведення, підготовку внутрішньої та зовнішньої звітності і застерігає від можливих бухгалтерських помилок. Загальна схема обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками у досліджуваному підприємстві представлена на рис. 2.7. Застосування даної процедури ведення бухгалтерського обліку повністю відповідає чинній нормативній базі, забезпечує високий ступінь аналітичності інформації для аналізу, дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення і підсилює функції контролю за процесом ведення бухгалтерського обліку.

Договір, який укладається між постачальником і ТзОВ «XXXXXXXXXX» є основою документального оформлення взаємин між контрагентами. Відповідно до укладеного контракту можуть виникати юридичні зобов'язання, які слід мати на увазі і які жодним чином не відображаються на рахунках бухгалтерського обліку та у звітності. Ми припускаємо, що ці зобов'язання повинні бути надійно оцінені відповідно до вимог П(С)БО 11 «Зобов'язання» і що в майбутньому існує явна можливість зниження економічних вигод від погашення таких зобов'язань. Дана невідповідність в юридичному і бухгалтерському законодавстві пов'язано з тим, що у ТзОВ «XXXXXXXXXX» це часто призводить до спотворення звітної інформації про фактичне фінансове становище компанії.

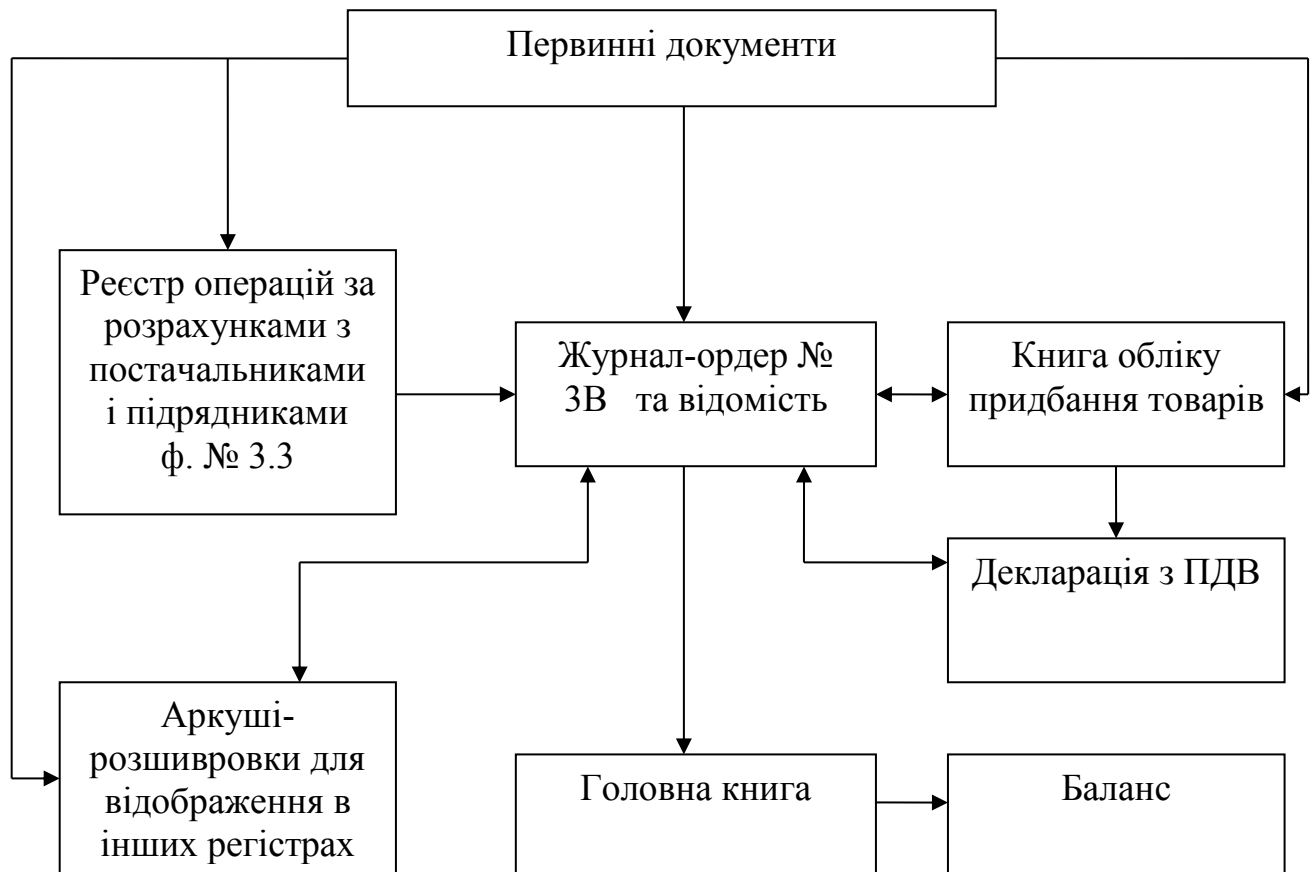


Рис. 2.7. Схема запису та документального контролю регістрів з обліку розрахунків з постачальниками в ТзОВ «XXXXXXXXXX»

На наш погляд, цю проблему можна вирішити, відобразивши юридичні зобов'язання на позабалансовому рахунку 042 «Непередбачені зобов'язання», і одночасно відобразивши в примітках до фінансової звітності сільськогосподарських підприємств. Якщо такі юридичні зобов'язання набувають визнаних критеріїв відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, рекомендується перенести їх із позабалансових рахунків бухгалтерського обліку на відповідні балансові рахунки бухгалтерського обліку та відобразити їх у бухгалтерському балансі ТзОВ «XXXXXXXXXX». Пропонований порядок відображення інформації за зобов'язаннями ТзОВ «XXXXXXXXXX» надає зацікавленим сторонам відповідну інформацію про суму заборгованості та рівень платоспроможності підприємства.

Крім того, ми вважаємо, що для розумного і своєчасного управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи і послуги необхідно вести

аналітичний облік по конкретних групах. На наш погляд, слід враховувати наступні критерії: виконання умов і термін погашення зобов'язань. Вивчення особливостей бухгалтерської практики за розрахунками показує доцільність поділу розрахунків на 3 групи в залежності від умов договору: до 3 місяців; від 3 місяців до 6 місяців; від 6 місяців до 12 місяців. Що стосується критеріїв відповідності строкам погашення, то рекомендується класифікувати борги відповідно до них на наступні групи: заборгованість, термін погашення якої ще не настав, відкладена заборгованість, прострочена заборгованість.

На нашу думку, бухгалтеру ТзОВ «XXXXXXXXX» слід звернути особливу увагу на залишок рахунку, за яким обліковують прострочену заборгованість, щоб своєчасно вжити необхідних превентивних заходів. Ми також вважаємо, що неподання залишку простроченої заборгованості у фінансовій звітності є ненадійною та невиправданою практикою. Тому було запропоновано до рядка 1615 «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» у Звіті про фінансовий стан додати рядок 1616 під назвою «включаючи прострочену кредиторську заборгованість за товари, роботи та послуги». Такий підхід значно підвищує рівень інформативності звітів сільськогосподарського підприємства і допомагає краще зрозуміти якість майбутніх економічних відносин з ТзОВ «XXXXXXXXX».

#### **2.4. Особливості обліку ПДВ при розрахунках з постачальниками**

Особливості обліку ПДВ у сільськогосподарських підприємствах під час розрахунків із постачальниками зумовлені специфікою діяльності цих підприємств, характером придбаних товарів (матеріалів, послуг) і особливими умовами оподаткування в аграрному секторі. Облік ПДВ у сільськогосподарському підприємстві під час розрахунків із постачальниками враховує як загальні вимоги, так і специфіку аграрного сектору. Основна увага приділяється правильному формуванню податкового кредиту, дотриманню податкових норм та своєчасному поданню звітності (рис. 2.8).



Рис. 2.8. Система податкового обліку з податку на додану вартість

Нормативно-правовим актом, який безпосередньо визначає порядок обліку ПДВ та ведення податкового обліку, є Податковий Кодекс України.

Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом МФУ № 291 від 30.11.99 р., для систематизації і групування даних щодо розрахунків підприємства за усіма видами податків і платежів до бюджету передбачено синтетичний бухгалтерський рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами». Рахунок 64 має субрахунок 641 «Розрахунки за податками». Аналітичний облік розрахунків за податками ведеться за їх видами. Зокрема, у ТзОВ «XXXXXXXXXX» для обліку ПДВ до субрахунку 641 відведено окремий аналітичний бухгалтерський рахунок 6412 «Розрахунки за податком на додану вартість». Крім того, для обліку податкових зобов'язань (ПЗ) та податкового кредиту (ПК) з ПДВ ТзОВ «XXXXXXXXXX» використовує ще два субрахунки, а саме: 643 «Податкові зобов'язання», 644 «Податковий кредит».

Виникнення податкових зобов'язань з ПДВ бухгалтер показує за кредитом субрахунку 641, а суми податкового кредиту з ПДВ та ПДВ, які уже сплачені до бюджету показують за дебетом субрахунку 641. На основі накопиченої на цьому бухгалтерському рахунку інформації, розраховують суму ПДВ, котра повинна бути сплачена до бюджету. Її визначають як різницю між дебетовим та кредитовим оборотами, за винятком суми ПДВ, що відображена за дебетом для сплати податку за попередній звітний період.

Субрахунки 643 та 644 є транзитними бухгалтерськими рахунками, їх використовують для коригування сум податкового зобов'язання та податкового кредиту у випадку авансових платежів з метою дотримання умов і вимог правила «першої події», використовуючи субрахунки 301, 311, 371, 641, 681. На субрахунку 644 відображається сума податкового кредиту з ПДВ, причому за кредитом, тимчасово до того моменту, поки не здійснено оплату постачальнику чи підряднику. Лише після цього бухгалтер на суму ПДВ зробить наступне бухгалтерське проведення – Дт 641 (ПДВ) – Кт 644.

Тому рекомендується звернути увагу на те, що назви субрахунків 643 і 644 не відповідають дійсності, оскільки вони не ідентичні за економічним змістом. Тому за цими назвами ми не можемо чітко уявити для обліку чого вони призначені. В Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку також не міститься чіткого пояснення згаданих бухгалтерських рахунків. Зокрема, в Інструкції говориться: «на субрахунку 644 «Податковий кредит» ведеться облік суми ПДВ, на яку підротемство отримало право зменшити свої податкові зобов'язання». На практиці сума ПДВ, на яку підприємств має право зменшити свої податкові зобов'язання, показується за дебетом субрахунка 641 «Розрахунки за податками», зокрема за дебетом аналітичного рахунка 6412 «Розрахунки з податку на додану вартість». Вважаємо, що доцільно було б, змінити назви цих субрахунків на такі: 643 «Податкові розрахунки за податковими зобов'язаннями (отриманий аванс)»; 644 «Податкові розрахунки з податкового кредиту (виданий аванс)». Крім того слід пам'ятати, що при наявності залишку на субрахунку 643 він повинен аналогічним чином



показуватися в активі балансу за статтею «Інші оборотні активи», аналогічно за субрахунком 644 - у пасиві балансу за статтею «Інші поточні зобов'язання». Тобто суми за цими бухгалтерськими рахунками не показують як заборгованість за розрахунками з бюджетом.

Застосування субрахунків 643 і 644 в бухгалтерській практиці є складним і досить трудомістким процесом, який вимагає визначення того, скільки подій має бути встановлено для кожної операції, передбаченої основним документом для оплати або відвантаження/отримання цінностей. Тобто, яка подія відбулася першою. Тільки після цього створюються записи з використанням або без використання субрахунків 643 і 644 відповідно. Проте, необхідність ведення обліку ПДВ збільшує навантаження на працівників бухгалтерії. Отже, бухгалтерський запис у реєстрі аналітичного обліку розрахунків з бюджетом здійснюється на підставі первинного документа з конкретного податку – рахунку-фактури з ПДВ, а також платіжного доручення на перерахунок суми податку до бюджету (рис. 2.9).

Форма і порядок заповнення податкової накладної затверджені наказом Міністерства фінансів від 01.11.2011 № 1379. Податкова накладна є підставою для внесення запису до Реєстру аналітичного обліку щодо розрахунків з ПДВ, закріплює в податковому обліку операції, пов'язані з сумою податкових пільг та формуванням податкових зобов'язань з ПДВ. Податкові накладні реєструються в Реєстрі виданих та отриманих податкових накладних. Цей аналітичний реєстр є груповим реєстром у податковому обліку, оскільки він накопичує суму податкових зобов'язань та податкових пільг за звітний період та з початку року. При цьому в бухгалтерському обліку використовуються й інші основні документи: накладні, рахунки-фактури, касові ордери і платіжні доручення, де сума ПДВ відображається одночасно з іншою інформацією про розрахунки із постачальниками. Водночас необхідно дотримуватися повної відповідності із записом транзакції, як у податковій накладній, так і в інших документах.

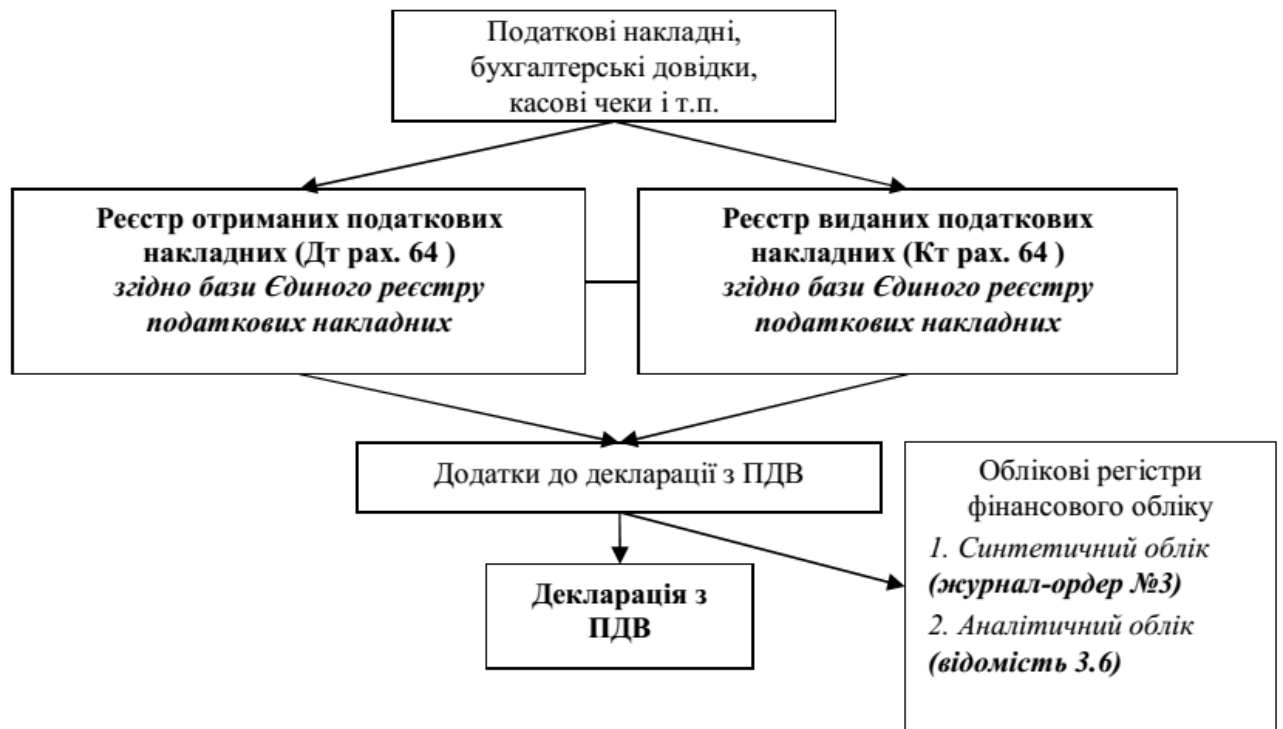


Рис. 2.9. Інформаційні потоки обліку ПДВ

Для забезпечення якості та ефективності податкового обліку необхідно, в першу чергу, забезпечити належний рівень підготовки податкових документів, зокрема формування податкових накладних в електронному вигляді, електронну реєстрацію податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі - ЄРПН), а також підготовку податкових декларацій за відповідний податковий період і своєчасну передачу до контролюючого органу за допомогою електронних засобів. Таким чином, вимога про обов'язкову реєстрацію податкових накладних з використанням електронного адміністрування є відносно новим кроком у податковому обліку. Суть електронного управління ПДВ полягає в тому, що платникам ПДВ автоматично відкривається банківський рахунок в системі електронного управління ПДВ. Обов'язковою умовою є те, що платник ПДВ має право зареєструвати розрахунок коригування і податкові накладні на суми, які розраховані за відповідною формулою і за умови, що буде достатньо коштів, які попередньо були відправлені на електронний рахунок.

У цьому контексті також виникає багато питань, пов'язаних з деталями оподаткування. Отже, якщо товарно-транспортна накладна видається при одночасному отриманні або відвантаженні однією партією декількох типів (найменувань) товарно-матеріальних цінностей, включаючи товари, що не оподатковуються, у податковій накладній повинні бути вказані товари, що оподатковуються ПДВ, окремо від товарів, що не оподатковуються. Тобто, бухгалтер може оформити дві податкові накладні на один товаросупровідний документ.

У зв'язку з особливостями оподаткування, передбаченими Податковим кодексом, також існують певні нюанси в обліку окремих операцій, пов'язаних з ПДВ. Таким чином, Податковий кодекс передбачає два способи визначення дати і права виникнення податкових пільг або податкових зобов'язань – за правилами «першої події» або за касовим методом. По-різному, у кожного своя бухгалтерська проводка. ТЗОВ «XXXXXXXXXX» використовує правило «першої події» в обліку ПДВ. Якщо першою подією підприємства є отримання матеріалів від постачальників або перерахування грошових коштів за матеріали, то краще розглянути кореспонденцію рахунку, що відображає суму податкового кредиту з ПДВ (табл. 2.11).

У бухгалтерській практиці часто виникають помилки при використанні самого правила «першої події». Податкові правила передбачають, що податкове вирахування проводиться тільки за наявності первинного документа - податкової накладної, виданої постачальником, або іншого допоміжного документа, передбаченого положенням. Однак, якщо постачальник не доставить податкову накладну покупцеві, покупець не має права збільшувати суму податкового кредиту (Дт 641).

При цьому до моменту отримання податкової накладної від постачальника покупець використовує рахунок 644 «Податковий кредит». Отже, покупець в даному випадку може припустити, що при обліку податкових кредитів виникають певні труднощі.

### Схема кореспонденцій рахунків з обліку податкового кредиту з ПДВ

Зміст операції	Сума, грн.	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
За умови, що першою подією є оприбуткування ТМЦ			
Отримано сировину від постачальників	1800	201 «Сировина і матеріали»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
Відображено податковий кредит	300	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними»
Перераховано постачальникам кошти за сировину	1800	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
За умови, що першою подією є видача авансу за ТМЦ			
Перераховано аванс постачальникам	900	371 «Розрахунки за виданими авансами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
Отримано податкову накладну від постачальників	150	641 «Розрахунки за податками»	644 «Податковий кредит»
Отримано сировину від постачальників	900	201 «Сировина і матеріали»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
Погашено заборгованість постачальників	900	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	371 Розрахунки за виданими авансами»

За умови використання касового методу в податковому обліку сума податкового зобов'язання з ПДВ за відвантаження товарів або надання послуг зазначається за кредитом субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» у кореспонденції з дебетом рахунків з обліку доходів (701, 702, 712). У день отримання грошових коштів від покупця створюється наступний бухгалтерський запис: Дт 643 – Кт 641/ПДВ.

Якщо оборот за кредитом рахунку 641 бухгалтерського обліку більший за оборот за дебетом, то сума їх різниці означає суму ПДВ, яку підприємство має сплатити до бюджету. Перерахування суми ПДВ здійснюється таким бухгалтерським записом:

Д-т 641 «Розрахунки за податками» («Розрахунки з ПДВ»)

К-т 311 «Поточні рахунки в національній валюті»

Якщо оборот по дебету більше обороту по кредиту, то сума різниці між ними означає суму ПДВ, яка підлягає поверненню з бюджету. Зарахування суми компенсації на електронний рахунок з ПДВ сільськогосподарського підприємства представлено таким бухгалтерським записом:

Д-т 641 «Поточні рахунки в національній валюті»

К-т 311 «Рохрахунки за податками» («Розрахунки з ПДВ»)

Аналіз розрахунків по податках і платежах в системі бухгалтерського обліку здійснюється за їх видами. Узагальнення теоретичного обґрунтування питання ведення бухгалтерського обліку та створення записів в регістрах фінансового обліку щодо ПДВ показано на рис. 2.10.

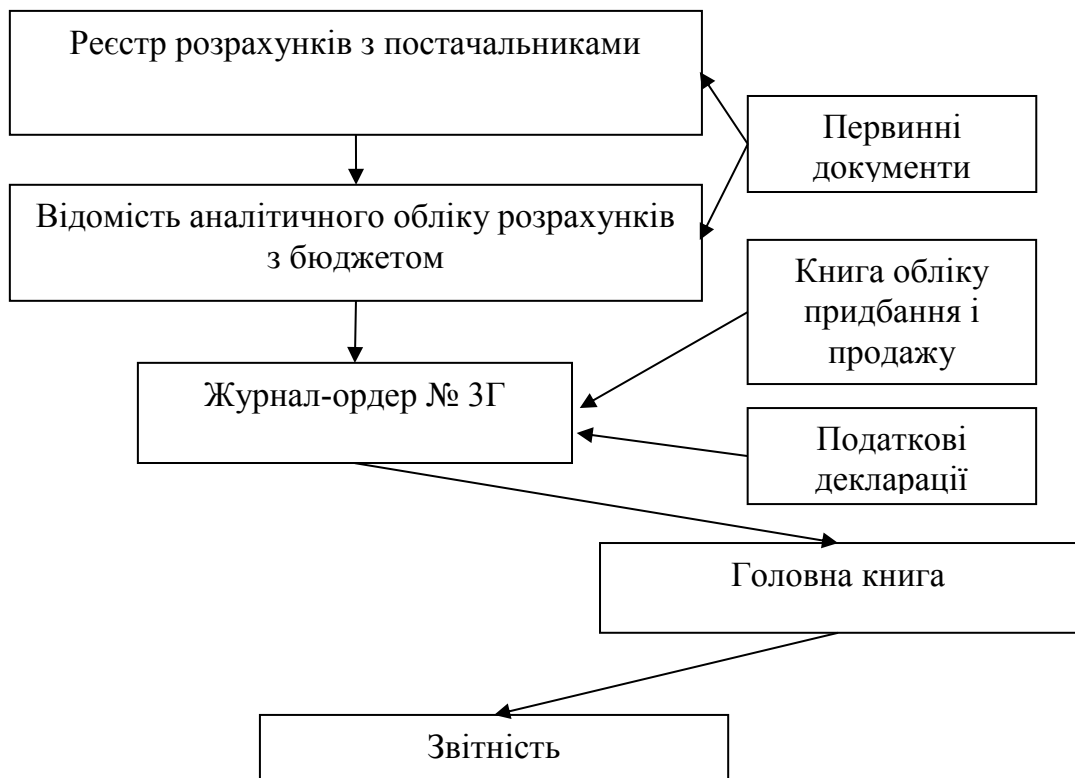


Рис. 2.10. Схема запису інформації в регістри бухгалтерського обліку стосовно розрахунків з ПДВ в ТзОВ «XXXXXXXXXX»

Журнал-ордер 3Г відображає оборот по кредиту на рахунку 64, і запис в ньому робиться на підставі відомості 3.5 с-г. У відомостях по кожному виду податків і платежів відображаються щомісячні неоплачені платежі, оплати, списання тощо, а також суми повернення з бюджету податків і платежів.

## РОЗДІЛ 3

### СПОСОБИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ

#### 3.1. Вдосконалення договірних взаємовідносин як об'єкта обліку

Організація договірного процесу, як правило, є політикою власника підприємства. Це матиме позитивний вплив на оптимізацію договірної діяльності, бухгалтерського обліку та оподаткування. Як правило, на малих і середніх підприємствах впровадження контрактного процесу є складовою частиною роботи бухгалтерського апарату. Відзначимо, що практично на всіх сільськогосподарських підприємствах немає посади юриста серед штатних співробітників. Тому процес укладення контракту покладено на бухгалтерію. Отже, поєднання бухгалтерських та юридичних знань є обов'язковим при здійсненні договірних процесів.

Укладення контракту з постачальником повинно здійснюватися з максимальним дотриманням встановлених вимог. Договір, будучи основою для створення бухгалтерських проводок, грає важливу роль в оформленні первинних документів. В ТзОВ «XXXXXXXXXX» отримання майна у власність здійснюється тільки на підставі укладеного договору.

Більшість договорів у сфері підприємницької діяльності мають свій характер (купівля-продаж, оренда, підяду, позики і т.д.). Договір купівлі-продажу нерухомості регулює відносини між сторонами при виконанні певних умов набуття права власності на придбані цінності.

Під договірним процесом розуміється послідовність дій певних структурних підрозділів сільськогосподарських підприємств, пов'язаних з проведенням переговорів, підготовкою проектів угод та висновків щодо них, виконанням умов, відображенням у бухгалтерському обліку та моніторингом виконання (рис. 3.1).

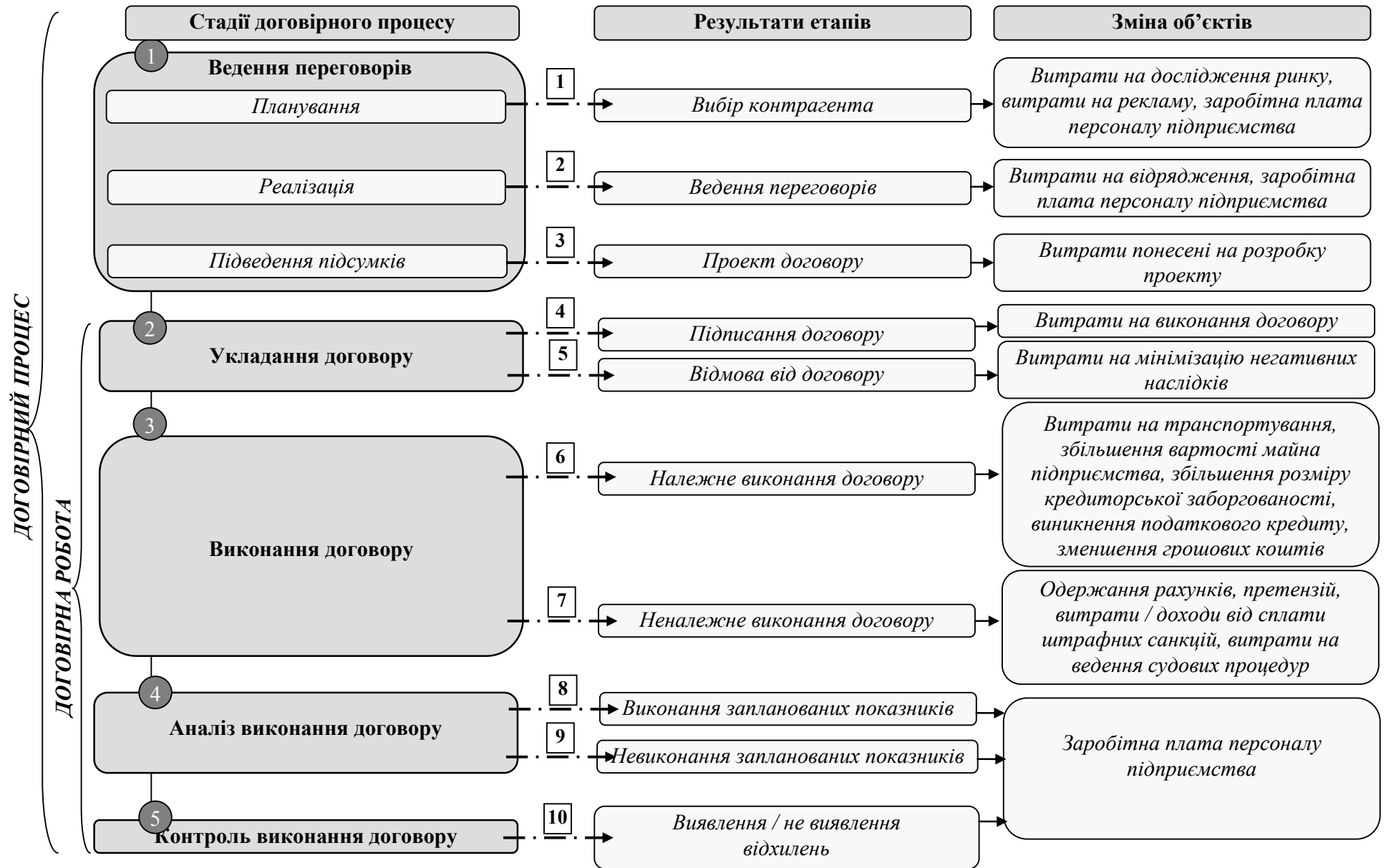


Рис. 3.1. Формування об'єктів бухгалтерського обліку в процесі виконання договорів придбання майна

Концепція договірної політики заснована на типах контрактів ТзОВ «XXXXXXXXX», виборі ділових партнерів з придбання матеріальних активів, умов ділових контрактів на надання послуг, економічних чи інших вигод як для цілей бухгалтерського обліку, так і для цілей оподаткування.

Термін «політика» відноситься до ТзОВ «XXXXXXXXX» використовується для позначення облікової, податкової та договірної політики. Це означає, що ТзОВ «XXXXXXXXX» залишається незмінним, особливо коли мова заходить про ситуації щодо вибору методів ведення бухгалтерського обліку для певних господарських операцій в рамках діючої нормативної бази. Тут, при укладенні господарського контракту, необхідно визначити метод податкової кваліфікації розрахункових операцій. Договірна політика повинна бути тісно пов'язана з обліковою політикою сільськогосподарських підприємств. Таким чином, розробка договору ґрунтується на концепції завдань і цілей, закладених в елементах облікової політики, а також на створенні фінансових механізмів і правового регулювання господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.

Бухгалтерський супровід податкових розрахунків став практично таким же, як і методологія ведення бухгалтерського обліку, завдяки прийняттю Податкового кодексу України. У цьому контексті можна стверджувати про взаємозв'язок між цими трьома типами корпоративної політики: договірною, бухгалтерською та податковою (рис. 3.2).

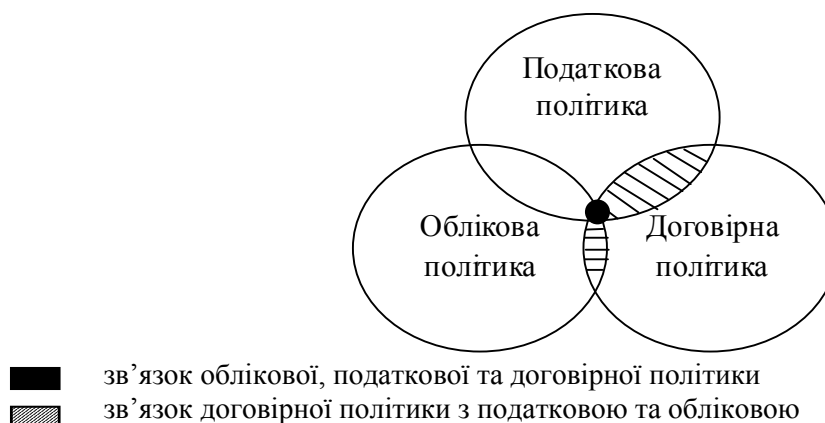


Рис. 3.2. Взаємозв'язок договірної, облікової та податкової політики підприємства



Поєднання правил проілюстрованих на рисунку політик забезпечує ТзОВ «XXXXXXXXX» раціональне витрачання ресурсів для операційної діяльності.

### **3.2. Удосконалення облікової політики ТзОВ «XXXXXXXXX» в частині обліку розрахунків з постачальниками і ПДВ**

Для визначення елементів облікової політики ТзОВ «XXXXXXXXX» дуже важливо класифікувати заборгованість за способом погашення, часу виникнення, терміну погашення, можливості оцінки і т.д. Слід зазначити, що відповідно до Методичних рекомендацій з облікової політики підприємств від 27.06.2013 № 635 розкриття методу обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги не є обов'язковим елементом облікової політики виробничих підприємств. Це пов'язано з тим, що альтернативних методів обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги не існує. Водночас, згідно з принципом обачності (уваги, консерватизму), ТзОВ «XXXXXXXXX» має використовувати такі методи оцінки в бухгалтерському обліку, щоб запобігти недооцінці зобов'язань. Виходячи з цього, приймаючи даний принцип, рекомендується враховувати кредиторську заборгованість за товари, роботи і послуги тільки наростаючим підсумком, за витратами, зазначеними в основному документі на день визнання. У той же час, згідно з вимогами П(С)БО 11 «Зобов'язання», як і у випадку з усіма іншими видами поточних зобов'язань, кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги відображається в бухгалтерському балансі в залежності від суми погашення.

У той же час методичним елементом обліку кредиторської заборгованості також є документування та інвентаризація. Тобто, методика обліку кредиторської заборгованості ТзОВ «XXXXXXXXX» не обмежується лише її оцінкою на дату визнання. Крім того, істотним і визначальним елементом організації обліку кредиторської заборгованості є диференціація облікових процесів в розрізі функціональних областей (фінанси, менеджмент, підсистема податкового обліку), а також забезпечення належної організації внутрішнього

контролю. Незважаючи на те, що великий набір цих елементів безпосередньо не впливає на величину показників фінансової звітності, вони засновані на постійному обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги в якості організаційної основи. Тому ми вважаємо, що це має бути відображено при формуванні облікової політики ТзОВ «XXXXXXXXXX» для прийняття управлінських рішень.

Облік і надання фінансової звітності з урахуванням бізнес-сегментів повинні здійснюватися відповідно до вимог П(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами». Якщо угода є результатом операційної діяльності в певному географічному сегменті або сегменті операційної діяльності підприємства, то борг економічного або географічного сегмента підприємства визнається зобов'язанням. Основою для складання звітності за показниками економічного (географічного) сегмента є інформація, заснована на внутрішніх управлінських звітах. Таким чином, процес обліку кредиторської заборгованості визначається в контексті бізнес-сегмента, особливо для розподілу показників між окремими сферами підприємницької діяльності, або в контексті такого виду поставок, що повинно бути розроблено з урахуванням організаційної структури ТзОВ «XXXXXXXXXX».

Існуючі етапи формування ПДВ ускладнюють бухгалтерський процес на підприємстві і повинні враховуватися при створенні положень Наказу про облікову політику. Термін «облікова політика» регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Відповідно до заявленого закону, це поняття має на увазі систему методів, процедур і принципів, які підприємство може використовувати для складання та подання фінансової звітності. Облікова політика - це також внутрішній регламент підприємства про методи організації та методології ведення бухгалтерського обліку на конкретному підприємстві з урахуванням конкретних умов роботи такого підприємства. Облікова політика підприємства апріорі повинна, крім іншого, враховувати наступні важливі фактори - форму власності. При складанні Наказу про облікову політику для розрахунків із бюджетом з ПДВ

необхідно включити окремий розділ «Організація податкового обліку» та формування внутрішніх правил з податкового обліку на підприємстві. Це дає можливість усунути проблемні аспекти при обліку активів, пасивів та складанні різних форм звітності, які не регламентовані нормативно-правовими документами України.

Зазначений розділ облікової політики кожного підприємства повинен включати в себе наступні елементи:

1. Робочий план рахунків і субрахунки для кожного виду платежів і комісійних (рахунки 64, 70, 90 і т.д.). Це полегшує організацію обліку цих платежів шляхом розподілу кожного податку та збору. Рекомендується аналітичний рахунок «розрахунок ПДВ» прив'язати окремо до субрахунку 641 «розрахунок податків» та обов'язково використовувати субрахунок 643 «Податкові зобов'язання» та субрахунок 644 «Податковий кредит».

2. Схема документообігу первинного документа графічно відображає рух цього первинного або зведеного документа від моменту створення до етапу податкової звітності. Оцінка запасів на основі П(С)БО 9 «Запаси» повинна бути вказана в якості специфікації методу оцінки запасів з урахуванням деталей операційної діяльності підприємства.

3. Відповідно до вимог чинного Податкового кодексу описують момент визнання зобов'язань за доходами, витратами, податковими кредитами та ПДВ. Підприємства, що працюють за спрощеною системою оподаткування, зобов'язані враховувати тимчасові різниці в обліковій політиці, описувати свої процедури відповідно до чинного законодавства та описувати розподіл субрахунків, пов'язаних з робочим планом рахунків бухгалтерського обліку. Окремо необхідно розробити методичні рекомендації з обліку тимчасових різниць залежно від технічних характеристик підприємства.

4. У контексті визначення методології визнання безнадійної дебіторської заборгованості та зобов'язань необхідно списати безнадійну дебіторську заборгованість на основі методу подвійного запису з використанням рахунків бухгалтерського обліку (36, 63, 68, 64).

5. Автоматизовані компоненти бухгалтерського обліку у вигляді комп'ютерного програмного забезпечення, зокрема, використання ефективного програмного забезпечення для обліку корпоративних податкових платежів, реєстрації податкових накладних та передачі податкових звітів до органів фінансової служби.

6. Структура і зміст облікової політики сільськогосподарського підприємства в розділі Порядок ведення облікової політики щодо організації обліку податкових платежів повинні відповідати законодавчим і нормативним вимогам і відображати ті аспекти, які опущені в Податковому кодексі України.

7. Для ефективного впровадження вдосконаленого розділу в тексті Наказу Про облікову політику необхідно чітко визначити обов'язки і відповідальність апарату економічного обліку за сплату бухгалтерських податків. Це слід враховувати при складанні графіку, в якому вказується кількість витрачених годин.

Для вдосконалення порядку обліку ПДВ пропонуємо структурно-логічну схему методики його визначення (табл. 3.1).

На основі формування чіткої облікової політики можна полегшити роботу з обліку ПДВ на підприємстві. З метою вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з бюджетом в частині ПДВ пропонується структурно-логічна схема методики визначення суми даного податку, яка може бути формалізована у вигляді додатка до Наказу про облікову політику. В результаті чітка регламентація правил ведення податкового обліку на підприємстві допоможе знизити загальні трудовитрати працівників бухгалтерії.

### **3.3. Теоретичні підходи і практичні рішення щодо автоматизація обліку розрахунків з постачальниками та захисту облікової інформації**

Сьогодні в Україні підприємства різних видів економічної діяльності використовують різні бухгалтерські програми для полегшення своєї

операційної діяльності. Вони можуть бути використані для автоматизації та поліпшення процесів фінансового та податкового обліку.

Таблиця 3.1

**Структурно-логічна схема методики визначення  
податку на додану вартість**

<b>№/№</b>	<b>Етапи визначення</b>	<b>Посада виконавця</b>	<b>Терміни виконання</b>	<b>Нормативно-правове забезпечення</b>
I	Реєстрація платником ПДВ (Для новостворених підприємств)	Керівник, головний бухгалтер	Одноразово	Ст. 181 ПКУ
II	Реєстрація податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних	Бухгалтер з обліку податкових платежів	Щоденно	Ст. 201 ПКУ
III	Обчислення суми ПДВ згідно вибраного методу (прямий адитивний, непрямий адитивний, прямого вирахування, непрямого вирахування) та з застосуванням відповідної ставки	Бухгалтер з обліку податкових платежів	Щомісяця	Ст. 200 ПКУ
IV	Відображення результатів розрахунків на рахунках бухгалтерського обліку	Бухгалтер з обліку податкових платежів	Щоденно	Наказ Міністерства України від 01.07.1997 р. № 141
V	Заповнення податкової декларації з податку на додану	Бухгалтер з обліку податкових платежів, головний бухгалтер	Щомісяця (щоквартально)	Наказ Міністерства України від 23.09.2014 р. № 966
VI	Сплата обрахованої суми ПДВ до бюджету	Бухгалтер з обліку податкових платежів, головний бухгалтер	Щомісяця	Ст. 203 ПКУ

Використання автоматизованої комп'ютерної форми ведення бухгалтерського обліку спрямоване на підвищення ефективності та якості роботи кожного бухгалтера, зокрема, на вдосконалення бухгалтерського обліку в цілому. Зокрема, це економить час і гроші. Сучасна дійсність, з точки зору суб'єктивності, в ТзОВ «XXXXXXXXX» така, що її можна розглядати як внутрішній бізнес підприємства. У той же час основою для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства з боку держави є звітність, зокрема податкова та фінансова звітність, складання якої є досить копітким процесом, тому використання комп'ютерних програм дозволяє автоматизувати регулярні операції, знаходити арифметичні помилки в податковому обліку, складаючи

звітність, оцінювати поточне фінансове становище підприємства і його перспективи, економлячи час і зусилля працівників бухгалтерії.

Автоматизація обліку розрахунків з постачальниками має численні переваги, які значно полегшують роботу бухгалтерії, підвищують ефективність управління фінансами і зменшують ризик помилок. Ось основні переваги:

1. Зниження помилок і підвищення точності. Автоматизація усуває людський фактор у розрахунках та заповненні документів, оскільки дані вводяться один раз, що зменшує ризик дублювання або розбіжностей. Програмне забезпечення автоматично перевіряє правильність введених даних (наприклад, коректність реквізитів, сум, кореспонденції рахунків).

2. Економія часу. Значно скорочується час на рутинні операції, такі як формування документів, проводок, підрахунок залишків. Дані про розрахунки з постачальниками автоматично відображаються в регістрах обліку, журналах-ордерах, звітах.

3. Автоматичне формування звітності. Програми генерують потрібні бухгалтерські регістри, оборотно-сальдові відомості, залишки за рахунками та звіти. Формуються звіти, необхідні для податкової звітності (наприклад, декларація з ПДВ, додатки до неї).

4. Контроль і моніторинг. Система дозволяє легко контролювати стан заборгованості перед постачальниками в реальному часі. Можна налаштувати автоматичні нагадування про терміни оплати. Інструменти аналізу дозволяють оцінювати динаміку витрат за постачальниками.

5. Прозорість та облік у реальному часі. Всі операції фіксуються з точними датами, що забезпечує прозорість даних. Інформація доступна в реальному часі, що дозволяє оперативно реагувати на зміну ситуації.

6. Інтеграція з іншими модулями. Багато сучасних бухгалтерських систем дозволяють інтегрувати модулі обліку розрахунків з постачальниками з іншими модулями, такими як: облік запасів (матеріали, товари), казначейство (розрахунки з банком, платіжні документи), управління виробництвом, облік ПДВ та податкових накладних.

7. Спрощення документообігу. Автоматизовані системи підтримують електронний документообіг: реєстрація та обмін податковими накладними через ЄРПН; автоматичне завантаження банківських виписок і прив'язка їх до облікових записів.

8. Зменшення витрат. Знижуються витрати на паперовий документообіг, архівування та фізичне зберігання документів. Оптимізується робочий час співробітників, зменшується потреба в додатковому персоналі.

9. Швидкий доступ до історії операцій. Усі дані про операції зберігаються в базі, що дозволяє швидко знайти інформацію про минулі платежі, замовлення чи заборгованість.

10. Масштабованість і адаптивність. Автоматизовані системи легко масштабуються залежно від потреб підприємства. Можна налаштувати систему відповідно до специфіки діяльності, наприклад, сільськогосподарського підприємства.

Отже, автоматизація обліку розрахунків із постачальниками забезпечує точність, ефективність і оперативність ведення бухгалтерії. Вона не лише знижує витрати і помилки, а й дає змогу підприємству краще контролювати свої фінансові потоки. Для сільськогосподарських підприємств це особливо важливо, враховуючи сезонність і велику кількість операцій.

З цього приводу важливою є процедура вивантаження Реєстру податкових накладних з програми BAS і на основі цієї процедури створення пакету звітів (декларація з ПДВ) з використанням системи електронного документообігу MEDoc. Для початку вам необхідно завантажити реєстрацію податкової накладної з програми BAS. Тому в головному меню програми бухгалтер вибирає «звіти → регламентовані звіти». У вікні поля «група звітів» бухгалтеру рекомендується вибрати відповідний звітний період. Після цього в полі «Список звітів» категорії «податкові органи» вибирають заголовок «zareestruvati podatkovu nakladnu». У запущеній формі реєстрації бухгалтер встановлює звітний період і натискає кнопку «Заповнити». Надалі потрібно експортувати дані реєстру в формат XML. Для цього бухгалтер натискає на

активне поле «Зберегти у форматі XML» (рис. 3.3). У вікні Експорт звіту в XML в поле експорт каталогу збереження файлу виводиться шлях (розташування) для збереження реєстру.

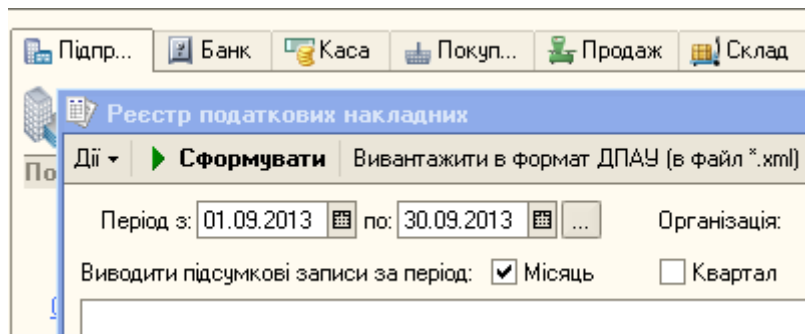


Рис. 3.3. Вивантаження Реєстру податкових накладних з бухгалтерської програми BAS

Рекомендується зазначити, що дата реєстрації повинна відповідати системній даті програми і може бути змінена в міру необхідності. Щоб зберегти облікові дані, слід натиснути кнопку згенерувати. Якщо дані були експортовані без помилок, програма повідомить в окремому вікні, що операція була успішно завершена. Тут на основі інформації, завантаженої з програми BAS, формується пакет звітів (декларація з ПДВ) у програмі Medoc («Облік ПДВ → реєстрація видачі та отримання податкових накладних» (рис. 3.4).

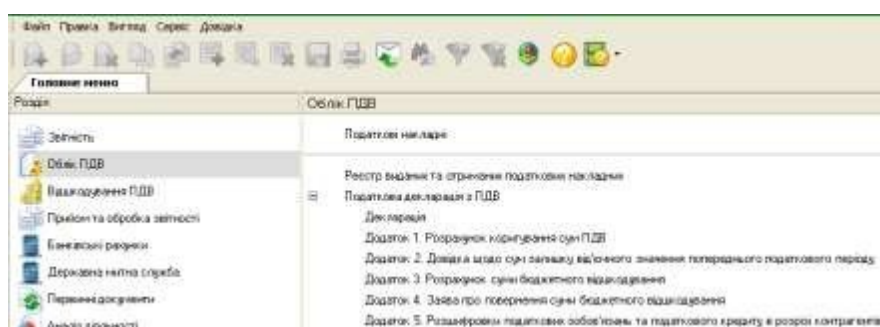


Рис. 3.4. Формування декларації з ПДВ в програмі «MEDoc»

В полі «період» необхідно відзначити звітний місяць, за який було отримано відповідь. В полі «Тип» програма надає користувачеві право вибрати один з чотирьох варіантів типу звіту. У полі «декларація з ПДВ» бухгалтер



може обрати один із двох запропонованих варіантів: «звітна» або «Нова звітна». Далі в меню «Файл → Імпорт → Імпорт XML-звіту» вибирають потрібний файл у вікні, і натискають «Відкрити». Далі з'явиться вікно «виберіть період імпорту документа», в якому можна вибрати спосіб його завантаження. «Додати рядок» - якщо ви завантажуєте дані вперше в цьому місяці, або» замінити дані « - якщо вам необхідно завантажити змінений Реєстр.

Реєстрація податкових накладних складається з трьох вкладок: «отримано»; «видано»; «відсутня в реєстрі». Бухгалтер може використовувати функції «Створити запис», «редагувати запис» та «видалити запис», щоб змінити імпортовані дані за потреби. Потім на основі завантажених даних сформує декларацію з ПДВ («Файл → Експорт → Експорт у форматі звіту → експорт до декларації з ПДВ → заповнення (J0200110)»).

Декларація з ПДВ формується автоматично відповідно до правових норм, включених до поточної версії Програми. Ми вважаємо, що у зв'язку з частими змінами національних правил звітності та самого звіту для складання податкової звітності слід використовувати саму програму MEDoc.

На додаток до реєстрації податкових накладних та декларацій з ПДВ, необхідно згенерувати копію податкового зобов'язання та податкового кредиту в розрізі контрагента («Файл → Експорт → Експорт у форматі звіту → експорт у розшифровку → заповнення (J0215102)»). Потім створюється ще одна закладка, що містить автоматично створений звіт.

У вікні підпису бухгалтеру необхідно вказати шлях до файлу з розширенням \*.sk і ввести пароль. У свою чергу, програма пропонує виконати аналогічні дії для застосування електронного підпису та печатки організації. У пакет звітності входить квитанція за кожною формою поданого звіту № 2. Тільки після отримання вона буде вважатися прийнятою районним податковим інспектором. Це вказує на те, що документ був прийнятий на районному рівні.

Розкриваючи деталі захисту інформації коли мова заходить про постачальників і платежі ПДВ, необхідно визначити такі поняття як інформаційна безпека і кібербезпека. Часто вони використовуються як

взаємозамінні. Ми вважаємо, що кібербезпеку слід розглядати як продовження інформаційної безпеки, вона також забезпечує захист підприємства, що використовує ресурси в кіберпросторі, і захист інших активів, в тому числі тих, що належать підприємствам, які піддаються ризику в результаті використання інформаційних і комп'ютерних технологій. Інформаційна безпека та кібербезпека перетинаються саме з точки зору використання інформаційних технологій та обчислювальної техніки (рис. 3.5).



Рис. 3.5. Зв'язок між інформаційною безпекою, кібербезпекою та безпекою інформаційно-комп'ютерних технологій

Одним з найбільш поширених видів інформаційних загроз з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій є вірусна атака, яка може привести не тільки до пошкодження програмного забезпечення комп'ютерів, але і до їх відмови і неправильної роботи. Вірусна атака прирівнюється до кібератаки (кібератакового нападу).

Об'єктами кібератак є:

- Загальні комп'ютерні системи (їх нормальне функціонування);
- Інформаційні ресурси;
- Дані, що передаються по каналах зв'язку;
- Програмне та апаратне забезпечення і т. д.

Яскравим прикладом кібератак в Україні став вірус «Petty. A». Вранці 27 червня 2017 року цілеспрямовані вірусні атаки відбулися в різних установах: «Укренерго», «ДТЕК», «Нова пошта», Секретаріат Кабінету Міністрів, Ощадбанк, аеропорт «Бориспіль», «Укрпошта», Київський метрополітен. Через збій в роботі системи перестали працювати банки, державні установи та приватні компанії. За даними Microsoft, хакерська атака почалася в Україні, а потім сталася в 64 інших країнах. Процес розпочався о 10: 30 ранку 27 червня, і до обіду загроза поширилася по всій Україні. В цілому було заражено 12,5 тисяч комп'ютерів.

Кібератака призвела до припинення роботи систем електронного документообігу та прийняття регулюючими органами електронної бухгалтерської звітності. Після численних досліджень був виявлений вірус «Petty.A», який розповсюджувався через бухгалтерське програмне забезпечення для підготовки та подання звітів» М.Е.Дос. Вірусний код був вбудований в одне з останніх оновлень цього програмного забезпечення, встановлених більшістю користувачів. Такі оновлення зазвичай включають нові форми звітів і нові форми документів, тому їх необхідно встановити в програмне забезпечення М.Е.Дос. На момент оновлення користувач погоджується з доступом програми до змін в налаштуваннях комп'ютера, які є причиною інформаційної загрози.

Незалежно від складності системи захисту, запобігти кібератаці технічно неможливо. Однак своєчасне виявлення та швидке і адекватне реагування на кібератаки можуть значно мінімізувати наслідки таких атак. Крім того, тільки завдяки здійсненню кібератак можна виявити переваги і недоліки системи захисту конкретної комп'ютерної системи, їх вразливі місця і встановити елементи безпеки, що вимагають поліпшення.

Кібератаки за допомогою вірусів «Petty.A» показали слабкі місця в системі та програмному забезпеченні. Так, слабкість захисту файлів оновлень програмного забезпечення «М. Е.»Дос» проявляється у зв'язку з необхідністю вдосконалення систем інформаційної безпеки на комп'ютерах і розробки алгоритмів дій при реалізації подібних інформаційних загроз. Все це вимагає

застосування ряду захисних заходів як на державному рівні, так і на рівні певних суб'єктів.

Отже, на державному рівні до основних завдань, які можуть знизити загрози, пов'язані з використанням програмного забезпечення, віднесемо:

1. Поліпшити управління безпекою системи шляхом впровадження технології аналізу безпеки, орієнтованої на тестування на проникнення;

2. Поліпшити контроль безпеки програмних продуктів за рахунок впровадження технології аудиту безпеки коду; розробка технологій для функціонування системи при наявності загроз, пов'язаних з використанням ненадійних програмних продуктів.

Виконуючи ці завдання, можна ідентифікувати шкідливі програмні продукти і внести їх до списку санкцій. Це важливий запобіжний захід для запобігання кібератак в умовах гібридної війни. Адже якби підприємства використовували автономне програмне забезпечення, відключене від інтернету, то можна було б працювати з програмним забезпеченням на основі заздалегідь створених архівів. Якщо використовується онлайн-програмне забезпечення, то можливість подальшої роботи з програмою неможлива до усунення наслідків кібератаки. У цій ситуації використання веб-сервісів в Україні не виправдане в ситуації, коли рівень кібератак зростає. Такі програмні продукти можуть використовуватися тільки організаціями, які надають обмежений перелік звітів, і втрата доступу не призводить до матеріальних втрат.

Тому в контексті ризику кібератак ми вважаємо недоцільним використання хмарного програмного забезпечення для ведення обліку розрахунків з постачальниками і проведення розрахунків ПДВ для звітності великих і середніх компаній. Такі програми можуть використовуватися тільки малими і середніми підприємствами, де необхідно знизити рівень технічних витрат і витрат на програмне забезпечення.

## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає підставу вважати, що об'єктом бухгалтерського обліку слід вважати розрахунки як основну операцію, в результаті якої формується об'єкт фінансової звітності – кредиторська заборгованість. Поняття «врегулювання» і «борг» в переважній більшості випадків містять посилання на «зобов'язання»: врегулювання виникає із зобов'язань або зобов'язання виникають з розрахунків, борг є зобов'язанням або навпаки.

Зобов'язання підприємства з розрахунків з постачальниками є короткостроковим зобов'язанням, що виникають у зв'язку з постачанням оборотних і необоротних активів або наданням послуг. Зобов'язання повинні бути погашені відповідно до положень та умов договору купівлі-продажу товарів, укладеного з постачальником. П(С)БО 11 «Зобов'язання» визначає порядок формування та подання інформації за зобов'язаннями.

Виробничий напрямок ТзОВ «XXXXXXXXXX» - м'ясне продуктивне свинарство з розвинутим зерновим господарством для подальшого виробництва комбікорму. Виробничо-фінансова діяльність сільськогосподарського підприємства за останні три роки була ефективною. Так, дохід від реалізації продукції протягом досліджуваного періоду збільшився на 240,1 млн. грн.

Краща технічна оснащеність процесу виробництва, про що свідчить збільшення показника середньорічної вартості активів на 3221,7 млн.грн, вплинула на зниження ручної праці та зменшення середньорічної кількості працівників. ТзОВ «XXXXXXXXXX» є прибутковим, при цьому намітилася тенденція до збільшення величини фінансового результату. Так, протягом досліджуваного періоду сума прибутку зросла на 558,1 млн.грн., водночас рівень рентабельності також зріс на 15,4 пунктів.

Одержані від операційної діяльності кошти використовують для інвестиційних потреб ТзОВ «XXXXXXXXXX» і здійснення платежів. так, у 2023

році чистий рух коштів від операційної діяльності знизився порівняно з 2022 роком на 11,8% і порівняно з 2021 роком на 40,4%.

У контексті організації первинного обліку на досліджуваному підприємстві необхідно вказати на повноту оформлення первинних документів, наявність всіх необхідних реквізитів і своєчасність відображення інформації з первинних документів у бухгалтерському обліку.

При обліку розрахунків з постачальниками ПДВ є безповоротним елементом і об'єктом бухгалтерського процесу. ПДВ включається у вартість цінностей, придбаних у постачальників. Покупець, тобто сільськогосподарське підприємство ТЗОВ «XXXXXXXXXX» визнає суму ПДВ як податковий кредит. Облік ПДВ в ТЗОВ «XXXXXXXXXX» ведеться відповідно до вимог законодавства з використанням принципів електронного адміністрування.

ТЗОВ «XXXXXXXXXX» повністю дотримується методики відображення ПДВ в системі бухгалтерського обліку, передбаченої Податковим кодексом України. Незначні порушення проявляються тільки в несвоєчасному внесенні відповідних записів в реєстр аналітичного обліку. Основним документом для обліку ПДВ в Україні є податкова накладна.

На підставі проведеної роботи, в якості пропозиції щодо вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в ТЗОВ «XXXXXXXXXX» можна запропонувати наступне:

1. Пропонується відображати всі юридичні зобов'язання на позабалансовому рахунку 042 «Непередбачені зобов'язання» і в примітках до фінансової звітності на момент укладення контракту з постачальником або підрядником. Якщо юридичне зобов'язання відповідає всім стандартам бухгалтерського обліку, то краще зняти його з позабалансового рахунку і відповідним чином відобразити на балансовому рахунку підприємства.

2. Обмеження на ведення записів на субрахунку 643 «Податкове зобов'язання» і субрахунку 644 «Податковий кредит» у момент видачі чи отримання передоплати у зв'язку з нарахуванням податкового зобов'язання чи податкового кредиту з ПДВ виключно на суми передоплат за матеріальні

цінності, які будуть оприбутковані згодом. Це дозволить зменшити численні записи за субрахунками 643 і 644, які стосуються кожної окремої частини передоплати впродовж звітнього місяця. Своєю чергою такий підхід призведе до зменшення кількості облікових реєстрів.

3. На основі формування чіткої облікової політики ТЗОВ «XXXXXXXXXX» можна полегшити роботу за розрахунками з постачальниками та обліку платежів з ПДВ. Для вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з бюджетом з ПДВ пропонується структурно-логічна схема методики визначення суми цього податку, яка може бути формалізована у вигляді додатка до наказу про облікову політику.

4. Облікова політика підприємства з обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги повинна включати методологічні, організаційні, адміністративні та податкові аспекти. Зокрема, Наказ про облікову політику вимагає розкриття питань обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги підприємства з урахуванням класифікації рахунків бухгалтерського обліку, документів, інвентаризації та розподілу між економічними (географічними) сегментами з метою підготовки сегментованої фінансової звітності.

5 Впровадження в ТзОВ «XXXXXXXXXX» науково обґрунтованого поєднання бухгалтерських та юридичних знань для забезпечення оптимізації договірної діяльності, яка безпосередньо впливає на систему бухгалтерського обліку та оподаткування.

6. Бухгалтерська служба ТзОВ «XXXXXXXXXX» повинна продовжувати створювати відповідну інформаційну базу для аналізу та прийняття обґрунтованих бізнес-рішень про розрахунки з постачальниками і ПДВ. У зв'язку з цим ТЗОВ «XXXXXXXXXX» пропонуємо алгоритм процедури вивантаження Реєстру податкових накладних з бухгалтерської програми BAS і на основі цієї процедури формування пакету звітності (декларація з ПДВ) з використанням системи електронного документообігу MEDoc.

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Бірюкова О. Синтетичний та аналітичний облік податків і податкових платежів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2007. №8. С. 2-5.
2. Бухгалтерський облік в Україні: Навч. Посібник. За ред. Р.Л. Хом'яка. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2008. 820 с.
3. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник: 3-тє вид., перероб. і допов. / за ред. проф. М.Ф.Огійчука. К. : Алерта, 2009. 878 с.
4. Владика О. Є. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1. С. 677-681.
5. Гнатишин Л. Б. Діагностика доданої вартості продукції фермерських господарств. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Економіка*. 2019. №14(42). С. 33-37.
6. Гнатишин Л. Б., Прокопишин О. С. Організація обліку: навч. посіб. / 2-ге вид., перероб. і допов. Львів: Магнолія 2006, 2016. 438 с.
7. Гнатишин Л.Б., Прокопишин О.С., Малецька О.І. Модернізація системи оподаткування підприємств з урахуванням європейського досвіду. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.70>.
8. Голуб Н. О. Управлінські аспекти обліку поточних зобов'язань. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2021. № 6. С. 130-133.
9. Гунька В. Місце розрахунків з постачальниками в системі бухгалтерського обліку підприємства. *Економіка сьогодні: Актуальні питання та інноваційні аспекти*. Тези I Міжнародної наук.-практ. конф. 31 січня 2020 р. Запоріжжя. С. 184-1488.
10. Демченко Я. М., Прохорова В. М. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2014. Вип. 1. С. 96-108.



11. Каткова Н. В., Платонова В. С. Проблемні питання документування зобов'язань в бухгалтерському обліку. *Інноваційна економіка*. 2017. № 11-12. С. 241-245.
12. Киян А. В., Ярмолюк О. Ф. Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2015. № 9(1). С. 77-80.
13. Коблянська І. О., Коблянська Г. Ю., Гребенчук Ж. В. Методика обліку і аудиту розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. *Modern economics*. 2017. № 3. С. 78-87.
14. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку. Наказ Мінфіну від 29.12.2000 р. № 356. URL: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)
15. Нагірняк М. Ф. Обліково-аналітичне забезпечення управлінського контролю податковими витратами і податковими зобов'язаннями. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 1. С. 120-129.
16. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 464 с.
17. Організація бухгалтерського обліку. Навчальний посібник / За ред. В.С.Леня К.: Центр навчальної літератури, 2009. 696 с.
18. Панічук О. В. Управління зобов'язаннями в процесі оцінювання кредитоспроможності підприємства: обліково-інформаційний аспект. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*. 2024. Вип. 1. С. 25-33.
19. Пархоменко В.М. Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи. Коментарі. ч.5. Луганськ, «Промдрук» ДСД «Лугань», 2000. 336 с.
20. Первинний та аналітичний облік на підприємстві. Навчальний посібник [П. М. Гарасим, Г.П. Журавель, Р.Ф. Бруханський, П.Я. Хомин]. Тернопіль. 2007. 464 с.
21. Петраковська О. В. Зобов'язання: сутність, класифікація, облік. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 7-8. С. 101-108.

- 22.Пилипенко А.А. Оцінка якості організації облікового процесу. *Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: Матеріали ХУ Міжнар. практ. конф. Луцьк, 2010. С. 395-397.*
- 23.Побережець О. В., Кравченко В. І. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. *Вісник Одеського національного університету: Економіка.* 2017. Т. 22, Вип. 4. С. 138-141.
- 24.Податковий Кодекс. *Голос України* від 04.12.2010 – № 229, / № 229-230 /.
- 25.Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні. Закон України від 16 липня 1999 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 26.Пчелинська Г. В. Облікова політика щодо активів, зобов'язань в управлінні витратами підприємства. *Бізнес-навігатор.* 2020. Вип. 2. С. 120-124.
- 27.Ревизюк І. М., Калюга Є. В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками. *Економічні науки: Облік і фінанси.* 2013. Вип. 10(4). С. 185-190.
- 28.Семенець А. О., Дуплінат Т. Є. Особливості обліку і контролю поточних зобов'язань підприємства. *Економіка. Фінанси. Право.* 2021. № 11(3). С. 29-31.
- 29.Сторожук Т. М. Елементи облікової політики підприємства щодо зобов'язань. *Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право).* 2013. № 2. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpifyua\\_2013\\_2\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpifyua_2013_2_12)
- 30.Спіцина Н. В., Кравцова С. В. Зобов'язання: сутність, класифікація, облік. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво.* 2020. № 2. С. 228-233.
- 31.Сук Л. Облік податку на додану вартість. *Бухгалтерія в сільському господарстві.* 2007. №4. С. 2-7.
- 32.Сук Л.К. Облік розрахунків з постачальниками і покупцями. *Бухгалтерія в сільському господарстві.* 2008. №7. С. 2-13.
- 33.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. 3-те вид. допов. і перероб. К. : Алерта, 2008. 926 с.

34. Фінансова та статистична звітність ТЗОВ «XXXXXXXXXX» за 2021-2023 роки.
35. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник [М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та ін.] за ред. проф. М.Ф. Огійчука. 5-те вид., перероб. і допов. К.: Алерта, 2009. 1056 с.
36. Матюха В. І., Мисака Г. В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2018. - № 1(2). С. 930-932.
37. Помулева В. М., Подзолова К. О. Вектори удосконалення обліку ПДВ в системі електронного адміністрування. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 2. С. 262-272.
38. Бабіч В., Поддєрьогін А. Податковий кредит з податку на додану вартість (ПДВ): облік, нарахування та відшкодування. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. № 5. С. 16-22.